

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

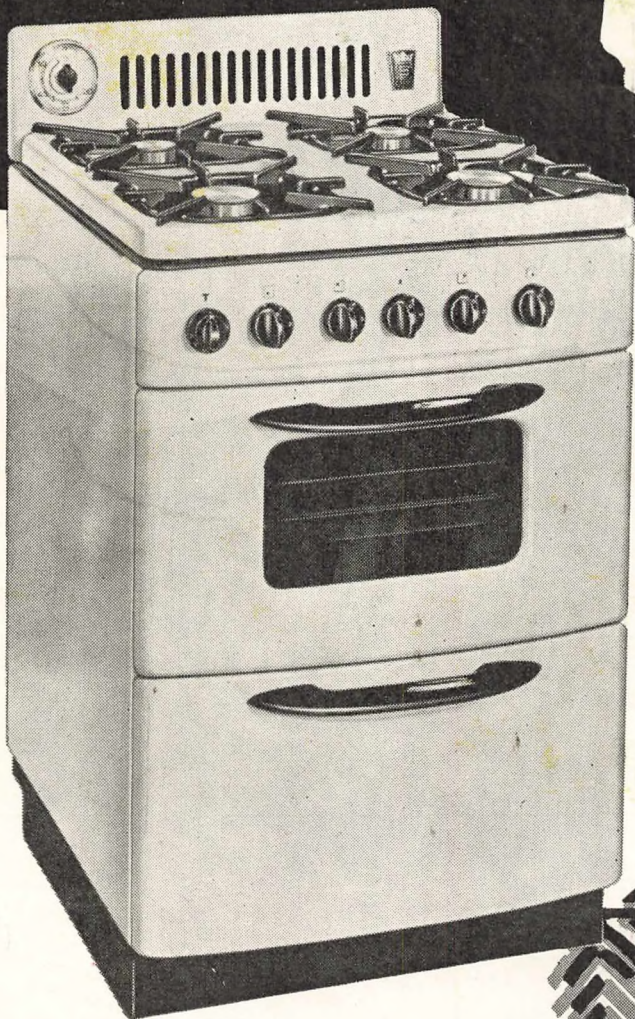
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Jul i Nordsjælland

1960 20. Aargang

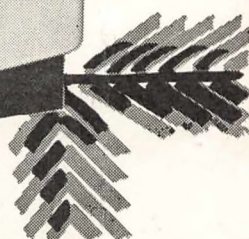
Når julemaden står for tur,
de små med tungen smækker —
for på et **ANKER** gaskomfur
blir maden altid lækker...

KGL. HOFLEVERANDØR

D • F • J

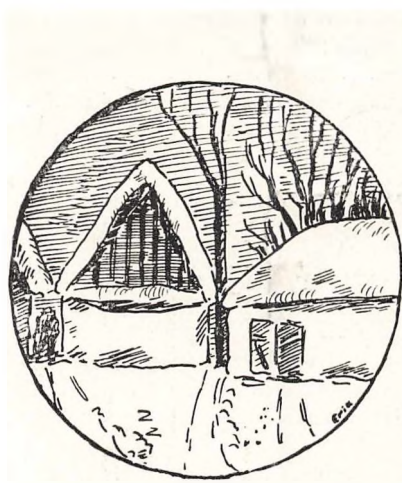
DE FORENEDE JERNSTØBERIER A/S

JUL I NORDSJÆLLAND

UDGIVET AF
ERLAND GRIBSØ OG ERIK GRIBSØ

1960
TYVENDE AARGANG

HILLERØD
C. NORDLUNDES BOGTRYKKERI
OSWALD TERKELSEN

INDHOLD

»Det kendes paa os som Lysets Børn«. Af Emus Jensen	3
Vinterskov i Vinterhvidt —. Af M. W.	4
Fuglemaleren i Hellebæk. Af Svend Rindholt.	5
Frederiksværkeren General de Meza. Af Erland Gribso	9
Vildttyve i Forhør hos en Birkedommer. Kobberstik	10
Venskab med Johs. Jørgensen fra hans Hillerød-Tid. Af Borella-Hansen	11
Med Sjette Frederik paa den nordsjællandske Front. Af Niels Friis	17
Nordsjællandske Skæmtesprog	20
Fra et gammelt Kulturhjem i Helsingør. Af Eyvind Rafn	22
Ved in Tevandsknæjt hos den gamle Sovnefode. Af Erland Gribso	26
Fiskemanden fra Halsnæs kommer. Af M. W.	27
Skiløber i Gribso. Af L.	29
Priser ved Juletid i Helsingør — for et halvt hundrede Aar siden.	
Af Erland Gribso	30
Vikinge-Lune	32
Sjælden Portrætsamling erhvervet til Kronborg. Af E. F.	33
Spare-Jul i det lille Hjem. Af Erik Gribso	36
General Classens Spillebord	38
Nordsjællandske Kreatur-Karavaner paa Skærver. Af Karl Oluf Hansen.	39
Jon Litle — en nordsjællandsk Stormand. Af B. Rosenkilde Nielsen.	40
Julenissens Avislæsning	42
Ukendte Malerier og gamle Orgelpiber. Af Niels Friis	43
En Vinter lang —. Af M. W.	45
Bedstemors Juleboller. Af Erik Gribso	46

★

Forsidebilledet

Maleren Jørgen Sonne, hvis Billede »Landlig Scene« er gengivet paa Omslaget, er født i Birkerød 1801 og døde 89 Aar gammel i København.

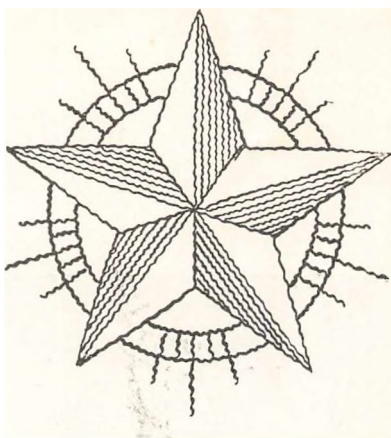
Kunstneren var udpræget Genremaler, og en Hovedpart af hans Produktion omfatter dels Skildringer fra Landalmuens Liv og dels Scenerier fra Treaars-Krigen 1848-50.

»Landlig Scene« var udstillet, netop da Krigen brød ud. Aaret før var det populære Billede »St. Hans Nat. De syges Søvn paa Helenes Grav ved Tisvilde« Malerens bedste Bidrag til Charlottenborg.

Jørgen Sonnes største kunstneriske Bedrift skal dog søges paa et helt andet Omraade end de her nævnte. Som hans betydeligste Værk maa betegnes den berømte Frise paa Thorvaldsens Museum, der netop er blevet genskabt af Axel Salto.

★

Eftertryk
af Artikler i »Jul i Nordsjælland« kun tilladt i Uddrag
— og mod Kildeangivelse

„Det kendes paa os som *Lysets Børn*..”

*F*or det Øje, der ser, kan Hverdagens Tilfældigheder faa lange Perspektiver. Den lille Flamme, der springer frem i teenagerens Lighter eller i den beskedne Tændstik, er naturligvis saa almindeligt et Fænomen, at det ikke vækker Opsigt eller Forundring. Og dog er den spinkle Flamme hver eneste Gang et Symbol, der leder Tanken tilbage til det Øjeblik, hvor en levende Gnist for første Gang sprang frem af den haarde Flint i Vildmandens Haand og forvandlede ham til en Troldmand, der havde fundet det Vaaben, hvormed han kunde besejre Mørkets Magt.

I dybere Betydning søger Mennesket endnu at slaa Ild af Livets Stenkolosser og haaber stadig, at Tankernes Arbejden mod hinanden skal kunne kalde en Flamme frem, der kan kaste Lys over Veje, der er dunkle, og skabe Varme paa Felter, hvor Sindet fryser. Uden at tænke over det følger man sit dybeste Instinkt, thi Mennesket som Menneske er skabt til Lyset, hvad selve vor Stræben derefter er det stærkeste Udtryk for. Thi hver Gang den rører paa sig og vi spørger efter Klarhed over det, der staar som mørke og ugennemsigtige Gaader: Det store Hvorfra? Det evige Hvorfor? og Det sidste Hvorhen?, — da er det en Bøn om og et Forsøg paa at faa Lyset til at springe frem i Mørket og forvandle det dunkle til den klare Dag, hvor Gaaderne splittes, som Morgentaager spredes i den stigende Sol.

Hvorvidt det lykkes, og hvormed af Mørket der er spredt ved Menneskets Forsøg paa at kalde Lyset frem, kan man diskutere. Men i en saadan Diskussion maa man ikke glemme, at naar vi holder fast ved Julen og placerer den saa højt, som vi gør, er den egentlige Grund den, at den betegner det Øjeblik i en lyshungrende Menneskeslægts Tilværelse, hvor det evige Lys brød frem. Hvor der lød en guddommelig, skabende Befaling: Der blive Lys! Og der blev Lys! Lys, i hvilket Tilværelsens inderste og sidste Magt traadte ind i Menneskets Verden og talte til Mennesket i Menneskets eget Sprog om alt det, som de menneskelige Lys aldrig har kunnet lyse helt op: Gaaderne om Livet og Livets Mening.

Hjertet bruger ikke Forstandens Sprog, men udtrykker sig paa sin egen Maade. Derfor svælger det ikke i Hverdagens Gloser, naar det skal udtrykke, hvad vi føler for Julen. Det nøjes med at tænde det hvide Lys og sætte det paa Julens Gran. Men saa aner det i samme Nu selve Eventyret og det usigelige i Lysskæret mellem de dunkle Grene.

EMUS JENSEN

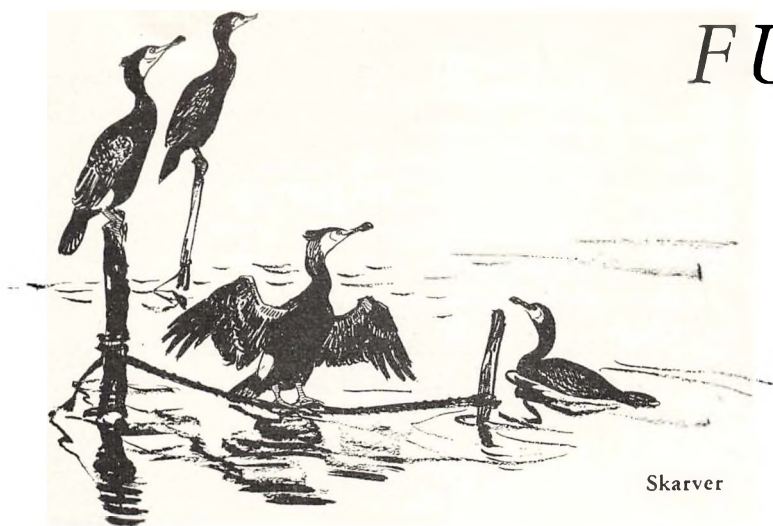
*Vinterskov i Vinterhvidt —
baade tyst og blidt og barsk.
Vandrer! Tøv med lange Skridt,
vend da hjem som træet, men karsk.*

M. W.

FUGLEMALEREN I HELLEBÆK

Leif Rydeng,
der er virksom
i al Slags Vejr

Af
SVEND RINDHOLT

Skarver

Maleren *Leif Rydeng* har indtil for et lille Aars-tid siden boet i Helsingør. Saa flyttede han imidlertid til Hellebæk, hvor han har omdannet et gammelt, men nytækket Bondehus til et Kunstnerbo.

Fugle er hans halve Liv som Menneske og hans hele Tilværelse som Maler.

Det tog sin Begyndelse allerede i 1915, da han som toaarig tegnede noget i Retning af en Pelikan i en Regnebog, der tilhørte en ældre Broder. Det lyder som et Eventyr. Men der er Syn for Sagn. Bogen eksisterer stadig, og andre har draget Omsorg for, at Begivenheden er omhyggeligt dateret.

Saadan ytrede sig første Gang *Leif Rydengs* Glæde over Fugle. At den siden blev dybere forbundet med Glæden over at tegne og male er naturligt nok, idet Interessen for Kunst var solidt befæstet i hans Hjem, endnu inden han kom til Verden.

*

Faderen var Skræddermester i Helsingør og vel anskrevet. Men han syede Tøj ogsaa til andre end Byens Borgere. Han blev gennem mange Aar søgt af Malere, der byttede sig Klæder til for Kunst, hvorfor *N. P. Rydeng* efterhaanden skabte Respekt om sig som en Samler af Format. Det var nemlig ansete Folk, han kom i Forbindelse med — danske Malere som *Harald Giersing* og *Ernst Zeuthen*, *Sigurd Swane* og *Axel Bentzen*, *Jens Sørensen* og *Wils*. Desuden finske Malere som blandt andre *T. K. Sallinen*, der i Hjemlandet betragtes som sit Slægtleds maaske ypperste Maler, og *William Lønnberg*, som blev Husets Svigersøn.

Dette er Baggrunden for *Leif Rydengs* Valg af Levevej. Fugle var hans Et og Alt fra første Færd. Og Kunst var beundret og elsket i hans Hjem. Hvad andet skulde det saa næsten føre til, end at han blev Fuglemaler?

*

Jæger har *Leif Rydeng* aldrig været. Det nænner han simpelthen ikke. Men han har omgivet sig med

Fugle, fra han var en grøn Dreng. Han tog dem i Pleje. Og de kunde trives hos ham, hvad enten de var større eller mindre, vilde eller tamme. Der var smaa Sangere imellem, og en enkelt Skade. Men der var ogsaa velvoksne Rovfugle, som f. Eks. en Musvaage og en Spurvehøg.

Man starter som bekendt ikke som Kunstner Dagen efter, at man har forladt Skolen. Derfor maatte *Leif Rydeng* ogsaa begynde med de store Pensler og gaa i Malerlære. Men han tilsidesatte ikke af den Grund hverken Fuglene eller sin medfødte Kunstnertrang. Han tegnede og malede i sin knapt tilmaalte Fritid Og paa den eneste Ferie-dag, han havde i det første Læreaar, tog han paa Langfart med sin Cykle. Helt til Saltholm kunde han naa, og han fik en dejlig Dag ud af det. Ganske vist maatte Turen hjem foregaa i Badedragt, fordi Tøjet var blevet gennemblødt under en forskrækkelig Vippetur med Baaden over fra Kastруп. Men der var gode Arbejdsresultater i Malerkassen, og det var det vigtigste.

*

I det sidste Læreaar var der hele fire Ferie-dage at raade over. Den ene af dem maatte dog tilbringes i Helsingør, fordi en Søster skulde begraves. Men i de øvrige blev der gjort Strejftog til Dybsø, Enø og Gaunø, og det blev en Tur, rigt paa Udbytte. Bare ikke ubetinget behagelig. Det unge Menneske var ikke særlig velbeslaet og maatte derfor sove i det fri. Det lod sig jo sagtens gøre ved Sommertid. Men dette fore-

Bjerglærke

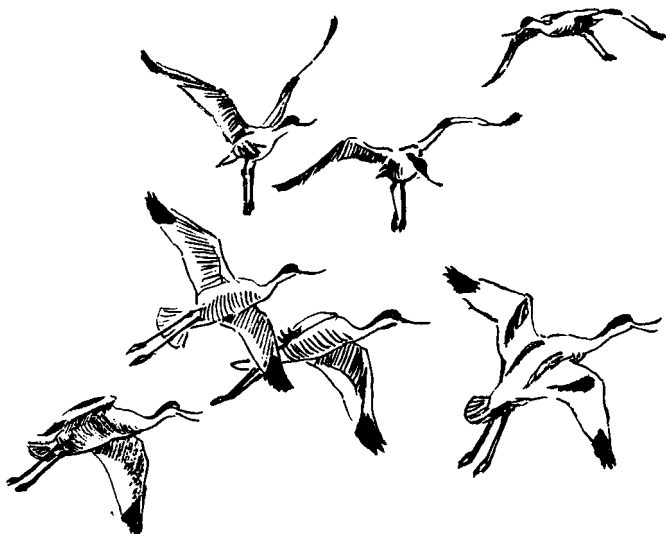
Sortspætte

gik i Oktober, saa *Leif Rydeng* frøs bravt. Han fandt dog ud af, at hvis Cyklen blev benyttet som Underlag, var man bedre skærmet mod Jordkulden. Det gjaldt bare om at indrette sig — og staa det igennem.

*

I øvrigt skulde Kunstneren ofte senere gøre den Erfaring, at man ikke maa være sart eller magelig anlagt, naar man vil male Fugle. Der er baade den ene og anden Art af Vanskeligheder at overvinde. Ikke mindst Vejrliget maa man kunne trodse og tage, som det falder.

En Gang i Vroj — det var adskillige Aar senere og ved Vinterdage -- var *Leif Rydeng* blevet ind-

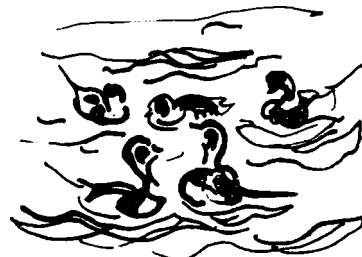
Klyder

fanget af et Motiv, velegnet for Akvarel. Det faldt imidlertid ind med Snestorm. Fuglene var jo nødt til at finde sig i det, og saa syntes ogsaa Maleren, at han maatte stramme sig op og holde ud. Det frøs 23 Grader den Dag. Hvortil kom, at Snefoget truede med at spolere Billedet. Da var det, *Leif Rydeng* fandt paa at blande Glycerin i Vandfarven. Det hjalp. Sneen trængte ikke ind, men lod sig blæse bort, efterhaanden som den satte sig paa Papiret.

Kunstneren blev selvfølgelig godt forkommen. Men han fik malet, hvad han havde sat sig for.

*

Saadan kan Vilkaarene være, naar det er særlig slemt. Men *Leif Rydeng* er ukuelig. Han er ikke alene haardfør. Men ogsaa utrolig nøjsom. Han har fortalt mig, hvordan han i yngre Aar under Ophold paa Aalandsøerne levede alene mellem Fugle i fire Maaneder og kun kom i Berøring med Mennesker hver fjortende Dag. Jeg maatte udtale Forundring over, hvordan det under de Forhold var muligt at skaffe Proviant. Hvortil *Leif Rydeng* svarede, at et halvt Rugbrød og et halvt Pund Margarine var tilstrækkeligt til at dække en Uges Behov. Til dét blev bare

Havlitter

føjet et Par Kopper Kaffe hver Aften og i øvrigt, hvad der kunde samles af Maageæg.

Selskab savnede han aldrig. Naturen var ham nok. Stilheden, Fuglene.

Jeg maatte ogsaa vide lidt om, hvordan det lader sig gøre at arbejde med saa livfulde og urolige »Modeller«. Fugle sidder jo ikke stille ret længe ad Gangen. Rent bortset fra, at de letter ved den mindste Forstyrrelse.

Jeg fik den Forklaring, at man dels prøver at skjule sig, mens man maler — paa Vand i en Baad og paa Land bag f. Eks. en Skærm af Grene, — og dels opøver sig i at tegne utroligt hurtigt. Er man omgivet af store Flokke, gælder det om at faa sine smaa Iagttagelser ridset ned i en Fart, og bliver Afstanden for stor, tager man en Kikkert til Hjælp.

Under et Besøg engang i Vomb-engene, 25 Km. øst for Lund, havde *Leif Rydeng* Lejlighed til at overvære en spændende Kampscene. Der var dukket en Kongeørn op, og en Flok Alliker — paa maaske Hundrede — gjorde sig nu hæderlige Anstrengelser for at

Fuglemaleren i Arbejde

jage den store Rovfugl paa Flugt. Det hele stod paa et Kvarters Tid. Men det var for Maleren tilstrækkelig til, at han af dette Naturdrama fik taget 30 smaa, hastigt gjorte studier. Saa let paa Haanden maa en Fuglemaler undertiden være.

*

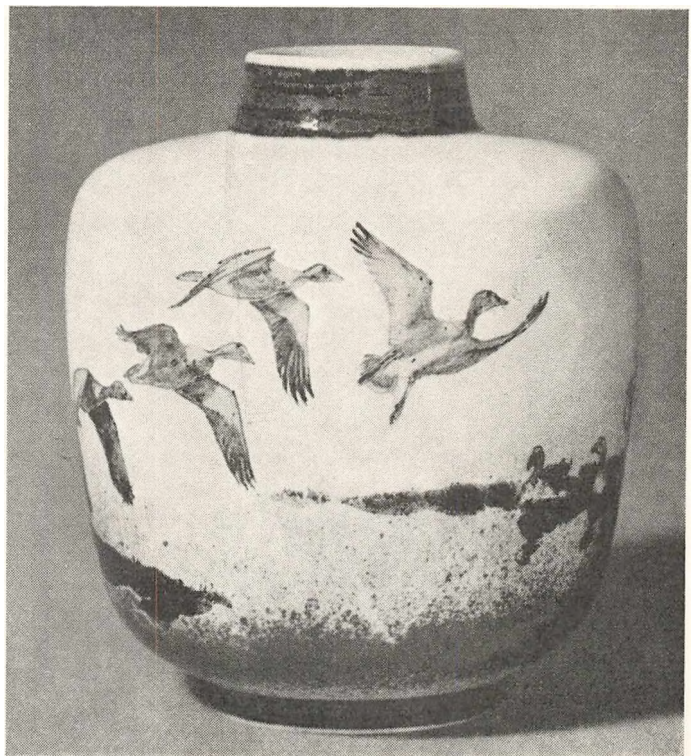
Man kunde maaske fristes til at spørge, om det ikke var nok saa nemt at male Fugle i Parker eller f. Eks. ved »Sørne« i København, hvor det dog i Reglen vimler med dem. Hvis man fordrister sig til at foreslaa dén Slags, faar man imidlertid prompte et Svar, der afviser Tanken som formastelig. De Fugle, man træffer paa disse Steder, er Kulturprodukter, siger Maleren. De opfører sig alt for pænt og tamt. Nej, Motiver skal man søge f. Eks. ved Kattegatskysten eller i Moser og paa Strandenge. For Natur og Fugle hører sammen.

Noget andet er, at det bliver stadigt mere vanskeligt for vore Fugle at kunne trives i Fred. De store Inddæmninger gør svære Indhug paa deres særlige Omraader, og det sker tillige, at Sommerhuse og Ferierejsende i stigende Tal rykker frem og forstyrrer Freden.

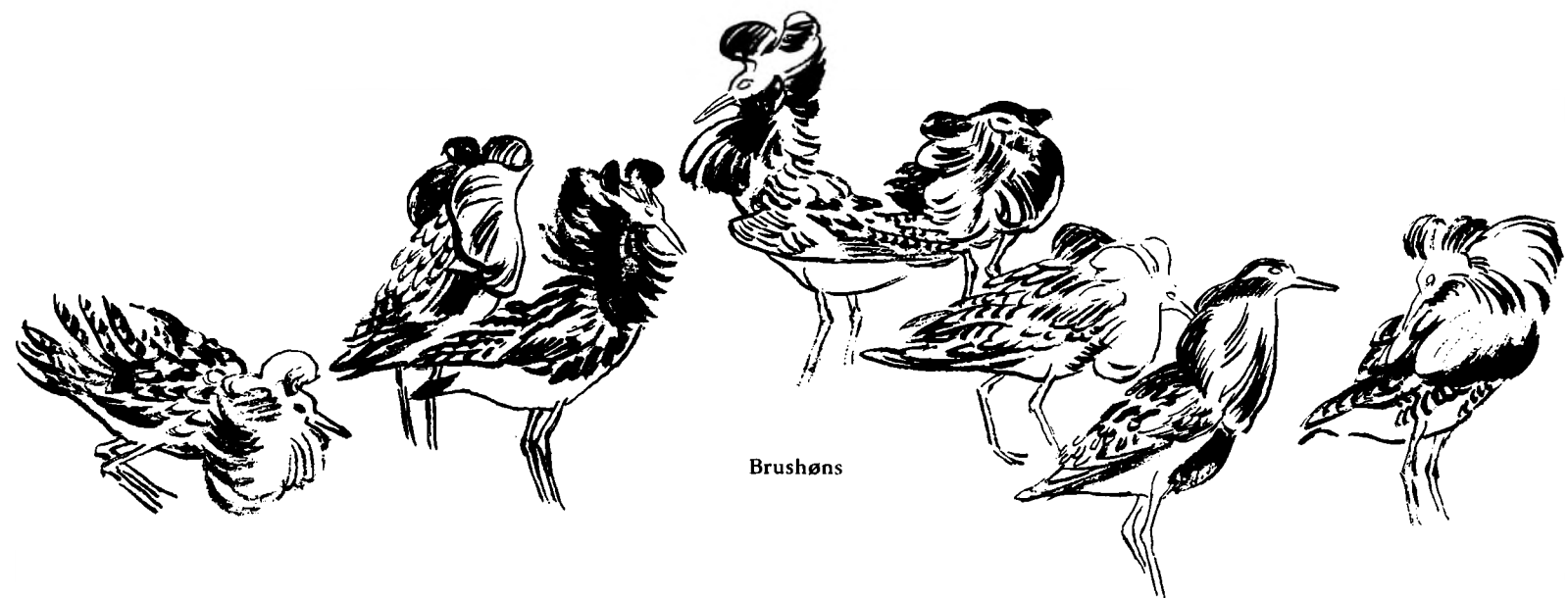
Leif Rydeng holder mest af at tegne og male i Skaane, hvor Rigdommen af Fugle er særlig stor. Men ellers gerne i Nivaabugten, ved Gurre sø og langs Nordkysten. Fiil Sø i Vestjylland er der ogsaa gjort Afstikkere til. Men ved Henne Strand, som forhen var god at gæste for en Fuglemaler, er der nu »Hønsse-

huse« næsten over alt — eller Skilte med »Privat«. Og det er ensbetydende med, at baade Fugle og Kunstnere holder sig borte.

Selv Saltholm trues saa smaat med at blive overrendt. Men dér er dog endnu gode Motiver at finde, f. Eks. rugende Ederfugle.

Vase med Gæs

Brushøns

Man skulde synes, at Fuglemalerier havde gode Betingelser for at blive særlig yndede. De aabner ikke alene fængslende Udsigter til vort danske Landskab — med baade Eng og Skov, Hede og Mose eller Hav og Strand. Men de ér desuden oplivet af den myldrende Bevægelse og fine Farverigdom, som de vingede Væsener tilfører Motivet.

Forholdet er imidlertid dét, at det er relativt faa, der forstaar at værdsætte disse Fortrin, og derfor foretrækker Fuglemalerier frem for andre Landskaber. Der er endog dem, der vil mene, at de alle stort set ligner hinanden — Motiverne saavel som de faa Malere, der giver sig i Kast med disse fordringsfulde Opgaver.

Denne besynderlige Holdning truede forøvrigt en Overgang med at betage *Leif Rydeng* Lysten til overhovedet at fortsætte som Fuglemaler. Han blev mismodig og træt af stadig at maatte høre, at dét, han malede, jo bare var det samme, som f. Eks. *Johannes Larsen* og *Knud Kyhn*, virker med. Det kom saa vidt, at *Leif Rydeng* nogle Aar helt svigtede Fuglene. Men til alt Held vendte han dog tilbage til sin »første Kærlighed.« Og han staar i Dag stærkere som Kunstner end nogen Sinde.

Hans Virksomhed er blevet mere mangfoldig, og det er lykkedes ham at opbygge en Anseelse, der virkelig svarer til den Indsats, han har gjort. Det er ikke blot Oliebilleder og Akvareller, han skaber. Siden 1931 —32, da han debuterede som Udstiller paa Efteraarsudstillingen og »Charlottenborg« er stadig flere Billedformer føjet til og en større og rigere Sammenhæng skabt. *Leif Rydeng* er saaledes en fremragende Tegner. Han har ogsaa udført Grafik — og især Træsnit — som er blevet højt skattet ikke mindst hvor den fremtræder som exlibris, af hvilke Kunstneren den sidste halve Snes Aar har udført nogle og tyve. Endelig er *Leif Rydeng* blevet knyttet til Den kongelige Porcelainsfabrik og har her løst Opgaver paa en særegen Maade, der har vakt Opmærksomhed.

*

Der er intet sødladent lyseblaat ved disse Vaser og Skaale med Fuglemotiver. De er personlige paa en overraskende Maade, og de er først og fremmest udført med dekorative Fortrin saa enkle og iøjnefaldende, at de uden Tvivl danner Optakt til en meget rig Udvikling for Fuglemaleren fra Hellebæk.

Stilfærdig og tilbageholdende har han altid været — beskeden i Livsvaner og som Menneske blandt Mennesker. Men som Kunstner stiller han store Krav — til sig selv. Paa dé Vilkaar har han støt, men langsomt ladet sig modne af Modgang og fundet sit solide Fodfæste. Og nu, da han nærmer sig de halvtreds, synes han omsider i vid Udstrækning at kunne høste rige Frugter af sine Bestræbelser. Ikke mindst, fordi han i det daglige er rykket sine Motiver, Fuglene og Naturen nærmere. Hvormed skal forstaas, at han har slaaet sig ned i Hellebæk og har opnaaet den Lykke at kunne omdanne et gammelt Bondehus til baade Virkeplads og Bosted.

Sædegæs. Oliebillede

Klee

General de Meza — har faaet Oprejsning

Frederiksværkeren General de Meza

Han kom for 150 Aar siden til Frederiksværk, hvor han blev gift ind i Tscherning-Familien

A

ERLAND GRIBSØ

Christian de Meza, den senere saa berømte General, var født i Helsingør 1792, men regnedes altid for Frederiksværker — dels fordi han som ung Officer havde været tjenstgørende paa Krudtværket og Vaabenfabrikken, dels fordi han blev gift med Elisabeth Birgitte Tscherning, en Datter af Værkets Inspektør, Kaptajn Eilert P. Tscherning.

Allerede som femtenaarig var de Meza med til at forsvare København under Englænderkrigen i 1807, og i 1810 — altsaa i Aar for 150 Aar siden — blev han som Løjtnant garnisoneret i Frederiksværk.

Her fik han saa at sige sin daglige Gang i Tschernings Hjem, det nuværende »Palæ« paa Torvet. De mange Besøg i Inspektørboligen endte med Forlovelse, og i 1821 blev Christian de Meza og Elisabeth Birgitte gift. Den kendte Politiker A. F. Tscherning — E. P. Tschernings Søn, født i »Palæet« 1795 — og de Meza var altsaa Svogre.

Christian de Meza indlagde sig megen Berømmelse under Fredericiaslaget i 1849 — hans Æressabel, skænket ham af Arbejderne paa Vaabenfabrikken i Frederiksværk i 1850, findes nu i Museet paa Torvet — men da han som General i 1864 gav Ordre til at rømme Dannevirke uden Kamp, gik der en Bølge af Forfærdelse og Ophidselse over hele Landet. Der blev aabenlyst talt om Forrædderi og Bestikkelse, og til sidst maatte man for at tilfredsstille den oppiskede

Folkestemning lade Generalen fjerne. Han fik sin Afsked.

Tiden har forlængst rehabiliteret de Meza. Som Forholdene laa, var der ikke andet at gøre end at beordre Tilbagetog. Paa en enkelt Undtagelse nær stemte da ogsaa samtlige Officerer, der deltog i Krigsraadet forud for Rømningen, for den. Den gamle Vold var ikke til at forsvare. Moser og Aar var frosset til, saa Ty-skerne ad Bagveje kunde falde os i Ryggen. Danskerne var desuden i Forvejen overanstrengte, og dertil kom, at Regeringen havde givet de Meza udtrykkelig Ordre til under alle Omstændigheder at spare Mandskabet, saa Hæren kunde staa stærk og kampdygtig til Foraaret. Men alt dette vidste man ikke ude omkring i Landet. For en Gennemsnitsdansker stod Dannevirke i et romantisk Lys, Thyras Vold var uindtagelig, mente man. Den skulde nu igen være Vidne til store Bedrifter . . . Saa kom Tilbagetoget, og de Meza blev Syndebuk.

*

General de Meza var en gennemkultiveret Mand med mange Interesser, men ikke saa lidt af en Original, pertentlig med sit Tøj f. Eks. i en Grad, der kaldte Smilet frem hos andre. Hans Oppasser førte altid et helt Arsenal af hvide Handsker med til ham. Kom der den mindste Plet paa det Par, han havde paa, og

det kunde jo ske i Felten, maatte han straks skifte . . .

Teater og Musik interesserede de Meza sig meget for. »Er der Klaver?« var hans staaende Spørgsmaal, naar Fouréren meddelte ham, hvor han skulde indkvarteres. Hver Dag sad han, under normale Forhold, i flere Timer ved sit Klaver og spillede og sang. Han var ogsaa en habil Guitarspiller og Amatørkomponist, men naar han komponerede, kneb det med Harmoniseringen og Arrangementet. Musikteori var ikke de Mezas stærke Side — deri lignede han de fleste Amatørkomponister — men paa det Omraade fik han tit Hjælp af en Militærmusiker, en Valdhornist ved 2. Brigades Musikkorps. Det var den senere saa bekendte Hørsholm-Komponist Carl Malmquist, som bl. a. skrev Musikken til »Huldrebakken« med Sangen »Hvor Elven nedstyrter fra høje Fjæld«.

En af de Mezas Officers-Biografer skriver om ham: »Han var en meget begavet og alsidig kundskabsrig Mand, en selvstændig og rank Karakter. Hans kendte Ejendommeligheder, navnlig en ikke ringe Forfængelighed og Egoisme, var af den Art, der, naar Kernen er af lødigt Metal, ikke gør noget Skaar i et Folks Bedømmelse af dem, der leder dets Skæbne.«

Det kunde ske, at de Meza tog fejl af noget, der blev sagt til ham, og som var ment venskabeligt, en Kompliment. Da han saaledes engang i Hamburg traf sammen med den franske Eks-Konge Louis-Philippe, der efter sin tvungne Landflygtighed i 1848 levede som Sproglærer i Tyskland, blev han meget fornærmet, da Kongen sagde: »Ih, General, De taler næsten ligesom en Franskmand!« Det var det lille Ord »næsten«, der gjorde de Meza gal i Hovedet!

*

Som sagt: Bedømmelsen af de Mezas Opgivelse af Dannevirkestillingen har forlængst skiftet Karakter. Den allerførste Oprejsning fik han af Kongen, Christian den Niende. Det hændte nemlig, at Bestyrelsen for Frederiksborgmuseet ikke vilde anskaffe et Maleri af de Meza til Ophængning paa Frederiksborg Slot — netop paa Grund af Dannevirke. Saa købte Kongen for egen Regning Maleriet og befalede, at det skulde hænges op!

Christian de Meza døde i Efteraaret 1865. Han ligger begravet paa Garnisons Kirkegaard i København.

VILDTTYVE

Et nordsjællandsk Motiv fra forrige Aarhundrede — et sjældent Kobberstik fundet i et Antikvariat: Vildttype i Forhør hos en Birkedommer. Originalen malet af J. P. Raadsig hænger paa Hirschsprungs Museum.

Hvor Johannes Jørgensen og Viggo Stuckenberg mediterede i Grib Skov, ved Esrum Søs Bredder

VENSKAB MED JOHS. JØRGENSEN fra hans Hillerød-Tid

Af
BORELLA-HANSEN

Borella-Hansen, Hillerød, fortæller om Mødet med vor store Lyriker Johannes Jørgensen — og om Fostbroderskabet mellem Johs. Jørgensen og Viggo Stuckenberg.

for at intet Lysglimt skulde kunne trænge ud, naar Døren aabnedes.

*

Da den sidste Verdenskrig truede med at blive overført til Italien fra Afrika, pakkede vor berømte Landsmand, Digteren Johannes Jørgensen, sine Sager sammen og forlod sit kære Assisi til stor Sorg for Byen, hvis Æresborger han var. Han satte Kursen mod Danmark, hvor han sammen med sin Hustru slog sig ned hos den katolske Koloni, som den Gang holdt til paa »Gribsholm« ude ved Helsingevejen. Det var i de Dage, midt under Besættelsen, hvor den totale Mørkelægning rugede over Landet, og indenfor Butiksdøren maatte man have en Lyssluse af mørkt Stof

En Aftenstund, da jeg var alene i Butikken, viste der sig et Fipskæg, et Par stærke Brillor og en Alpehue i Slusens Sprække, og straks efter afsløredes Resten af Personen.

Han stod lidt og missede imod Lyset, og saa præsenterede han sig som Professor Johannes Jørgensen, samtidig med at han undskyldte sin Tilsynekomst i høje Toner.

Han kom, som han sagde, ikke for at købe noget som helst, men derimod af ren og skær Nysgerrighed, og det var det italienske Led i mit Navn, der i længere

Tid havde tiltrukket sig hans Opmærksomhed, og nu vilde han gerne have at vide, hvilken Tilknnytning jeg vel kunde have til hans andet Fædreland. Desværre kunde jeg kun fortælle ham, at mine Oldeforældre oprindelig havde boet ved Comosøens Bred, men de maatte flygte ud af Landet under Napoleons Hærgen i Norditalien. Efter mange Farer og Genvordigheder havde de krydset Østersøen og slaet sig ned paa Lolland. Det var der jo ikke noget videre interessant ved at faa at vide, og den gamle Professor takkede allerede og belavede sig paa at vandre ud i Mørket. Jeg havde imidlertid længe ønsket at træffe ham paa Tomandshaand, og da jeg nu havde ham indenfor Slusen, vilde jeg ikke lade den gode Lejlighed gaa fra mig. Jeg bad ham saa lige ud om at fortælle mig lidt om Viggo Stuckenberg og om den Tid, hvor de begge var unge og knyttede til hinanden i et usædvanligt varmt Venskab. Straks blev han tavs! Han holdt ikke af at tale om disse Ting; det var alt sammen saa længe siden, og det kunde næppe interessere andre Mennesker mere. Jeg fortalte ham saa, at min Interesse for Stuckenberg gik helt tilbage til Aaret 1905. Jeg gik den Gang i Birkerød Kostskole, der hidtil havde været drevet i grundtvigsk Aand, men nu havde faaet to nye Rektorer med en helt anden Indstilling. Den ene af dem, Aage Mantzius, var Brandes — Mand og Ven med Viggo Stuckenberg.

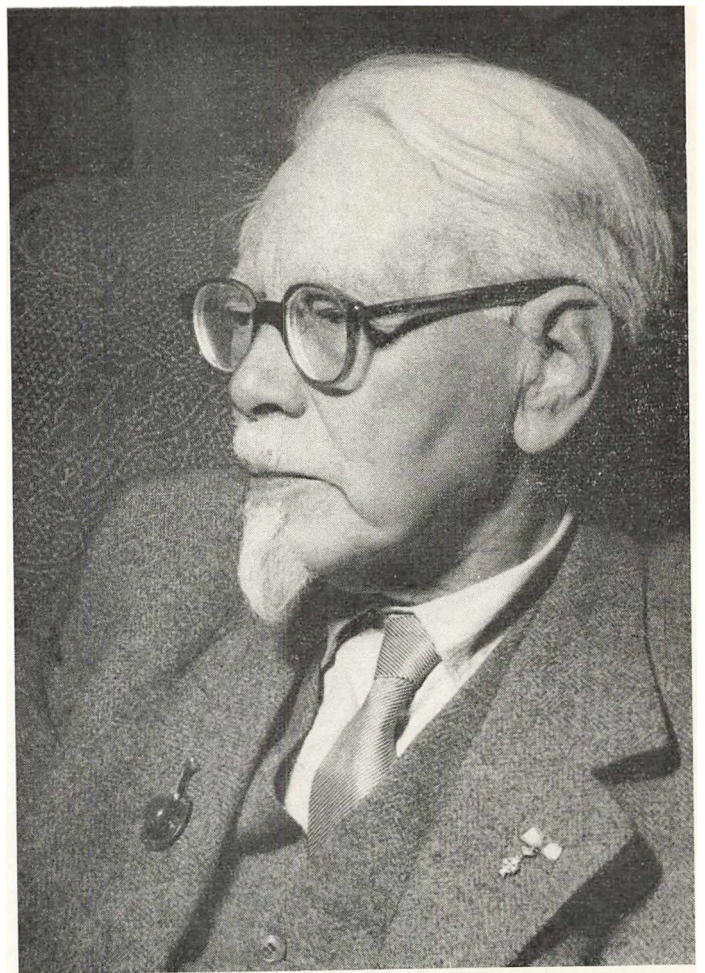
*

Da denne døde blev der afholdt en Mindehøjtidelig-

Viggo Stuckenberg

hed paa Skolen til Ære for ham, og dette affødte en voldsom Harme blandt mange Forældre, blandt andre min Mor, som alvorligt overvejede at tage os Børn

Johannes Jørgensen

ud af Skolen, for hvad kunde det ikke udvikle sig til, naar man holdt Mindehøjtidelighed for saadan en Hedning som Viggo Stuckenberg! Forargelsen førte imidlertid til, at vi Drengene begyndte at dyrke Stuckenberg, og han blev vor Ungdoms Helt blandt Digtterne, den ranke og stolte, hvis Vers vi store Skoledrengene citerede, naar vi kom sammen i vore sidste Skoleaar. Efter Datidens Begreb var mange af dem alt for stærke og vovede, som naar han f. Eks. sang i denne Tonart:

Og har jeg dyrket Dagens Sol
 og har jeg tilbedt Døden —
 og set mig glad paa en Viol
 og slidt mig syg for Føden
 og har jeg fejret Elskovsfest
 og kysset Kvindebarme
 og har jeg præket som en Præst
 med Blodets vilde Varme —
 Jeg solgte gerne et Par Aar
 af dem, der er i Vente,
 for, fra min Ungdoms vilde Vaar
 endnu et Kys at hente!

Da jeg havde fortalt Professoren dette Minde fra min Skoletid og at Interessen for Stuckenberg aldrig siden var kølnet hos mig, og at denne uvægerligt ogsaa

»Stjernen« —
med Søren Kierkegaard-Stenen, Stilhed og Evighed,
et af Johannes Jørgensens og Stuckenberg's
yndede Udflugtssteder

Lille Grib Sø —
blinker som en Brillant indfattet i Smaragder

Store Grib Sø —
Tysthed og Anstrøg af Vemod,
Stuckenberg's Sø

havde sat mig paa Sporet af Johannes Jørgensen, hvilket igen havde bevirket, at jeg havde læst alle 7 Bind af »Mit Livs Legende« og »Livsløgn og Livssandhed«,

saa han indtrængende paa mig, og saa sagde han: »Hvis De har læst de Ting, De der nævner, saa ved De paa Forhaand alt om mig, for jeg har i de Bøger bestræbt mig for at aabne for mit Sjælelivs dybeste Gange og mørkeste Slugter og stort mere er der ikke at fortælle. Kun kan jeg sige om Viggo Stuckenberg, at han var det fineste Menneske, jeg har truffet, siden jeg forlod mit Barndomshjem i Svendborg. Man har kaldt ham »Hedning«, men havde jeg ikke haft hans trofaste Venskab at støtte mig til og hans og Ingeborgs Hjem som Tilflugtssted, saa var jeg efter al Sandsynlighed gaaet i Hundene i mine vanskelige Ungdoms-aar i København, hvor jeg var i fuldt Skred ned ad Skraaplanet i lange Perioder, hvor jeg levede et sjusket og i alle Maader forkasteligt Liv! Var han en Hedning saa var han en Hedning, sendt af Gud, for at forhindre mig i at gaa helt til Grunde i Laster og Synd.«

Da han var færdig maatte Brillerne af og pudses, de duggede, og straks efter sagde han Farvel og gik.

Vi mødtes imidlertid mange Gange siden, og Tid efter anden fik jeg fra hans egen Mund fortalt om hele det Afsnit af hans Liv, der begyndte i Skipperhjemmet i Svendborg, og som over den lange Periode i København, hvor han som Revolutionær slog sig løs fra alle religiøse Anfægtelser, førte ham den tornefulde Vej til Rom.

*

Da han og Stuckenberg fandt hinanden var de begge glødende Radikalere og Oprørere, og begge var de begejstrede Tilhørere, naar Georg Brandes stod paa Talerstolen og forheksede de unge med sine revolutionerende Ideer og sin Tales blændende Elegance.

Stuckenberg blev imidlertid aldrig Bohème, saadan som Johs. Jørgensen, og medens denne turede rundt paa Nattesjov med Ligesindede, førte Stuckenberg en renlivet borgerlig Tilværelse sammen med sin Hustru Ingeborg, og de mange Venner i den hyggelige lille Lejlighed i Wiedeweltsgade.

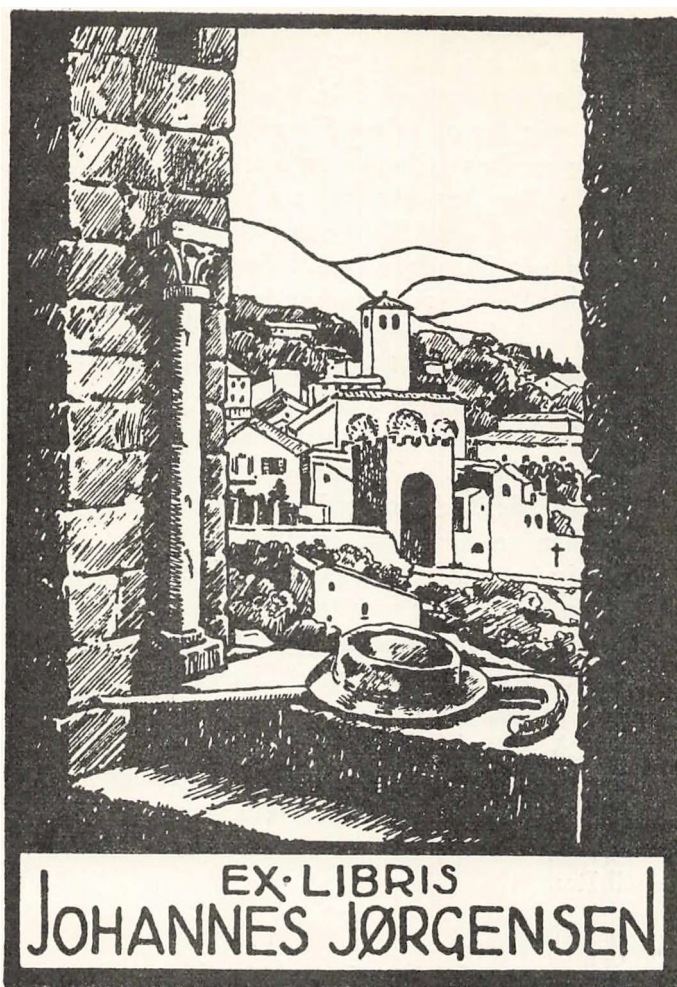
*

Trods store Forskelligheder i Temperament, opstod der et Venskab saa varmt imellem de to Mænd, at de næsten ikke kunde udholde at leve borte fra hinanden mange Dage i Træk. De var som gamle Dages Fostbrødre der blandede Blod for at bekræfte Venskabet.

»Der lever blandt de Mænd, jeg traf
da jeg var ung og fuld af Mod
en eneste, hvis Sind og Sjæl
randt ind i min
mer' dybt, end om vi blanded
som Fostbrødre Blod.«

Saadan skrev Stuckenberg i det smukke Indledningsdigt til sin Digtcyklus »Bekendelse«, hvori han

E·H

Johannes Jørgensens Ex libris med Hatten og Vandringsstaven og Udsigten ud over Frans af Assisis By, hvis Æresborger den danske Digter var.

gør Rede for deres Venskabs særlige Karakter og dybe Gensidighed — og for den dybe Sorg over, at det maatte gaa itu.

*

Men omkring Midten af Halvfemserne sker der noget med Johs. Jørgensen. Han bliver selv klar over, at han er ved at gaa tilbunds, og at det er paa høje Tid at se at komme ud af al den Usseldom, som han efterhaanden er havnet i: og som en druknende ser han sig om efter noget at klynge sig til, der kan bringe ham i Land, og give ham fast Grund under Fødderne. Ganske langsomt og slukøret, søger han tilbage til sin Barndoms Tro. — Han tænker paa Ferierne hjemme i Svendborg, hvor han fortalte sin Mor om alt det nye, han lærte om »Arternes Oprindelse«, Universets Uendelighed og Tankernes Frihed. Saa kunde hun se paa ham med de gode, sørgmodige Øjne og sige: »Ja, ja, min Dreng, det er altsammen meget godt, men pas alligevel paa, at du ikke gaar hen og mister din Tro paa Gud.« —

Nu efter at han har kigget dybt i Videnskabens Troldspejl, drages han umærkeligt hen mod Kristen-

dommen, og i 1894 træffer han saa den unge Maler Mogens Ballin, der er Katolik og forholdsvis økonomisk uafhængig, og sammen foretager de en Rejse til Italien.

Her indføres Johs. Jørgensen saa, efter lange Tidens Kamp og Vaklen, i den katolske Kirke, og han er nu den »Signora Giovanni«, som siden skulde blive berømt saa langt som Romerkirken naar, for sine beaandede Helgenlegender.

Store Sjælekvaler gik forud, og hele hans højt udviklede Intellekt strittede imod, men nu blev selv Forstanden suspenderet, nu maatte Springet tages ud paa de 70.000 Favne Vand.

Mange Aar efter skrev han et Digt, der bekræfter, at Indsatsen for at komme indenfor i Katolicismen er høj:

*»at tro er at løfte sit Blik mod de evige Stjerner
og haabe m o d Tvivl og vide m o d Visdom
at skjult i de svimlende Dybder
vaager der en, som vogter og værner.«*

*

Den største Sjælesorg, han oplevede i den Periode var dog, at Venskabet med Viggo Stuckenberg ogsaa maatte ofres, da det blev Alvor med hans Omvendelse.

»Jeg væmmes ved at skulle anvende det fade, vamløse Ord »Kristen« paa dig«, skrev Stuckenberg, og Bruddet mellem de to Venner førte til en Polemik, der satte København paa den anden Ende, for der blev skudt med skarpt fra begge Sider, og det hele foregik for aabent Tæppe.

Som Svar paa Johs. Jørgensens Forsøg paa at drage Stuckenberg over paa sin Side skrev denne den lange Serie Digte, der findes i Digtsamlingen »Sne« under Fællesbetegnelsen »Bekendelse«. Hvert Vers udtrykker Sorg over det skete og der drypper Blod af mange af dem:

*»Og skulde jeg dømme den Tid, der gik
som klingende Tomhed, som falsk Musik
jeg maatte jo være et Vildmandsskarn
der aad af Hunger sit eget Barn.«*

Til den fælles Ven, Digteren Sophus Claussen, skrev han: »Hvorfor i Alverden skal vi skilles for disse rasende Meningers Skyld? Jeg render rundt som en Hund, der har faaet Blaasyre.« —

Men Johs. Jørgensen følte det omtrent paa samme Maade, da han skrev: »Hvor varmt og ærligt slog ikke dette Hjerte for mig, og hvor fint og sart følte han ikke med mig! Hvad jeg vilde mere, hvad søgte jeg hinsides, naar Jorden bød mig dette.«

Men Nej! — Nu skal det være Slut, thi der staaer skrevet: »Den der lægger Haand paa Ploven og ser tilbage, er mig ikke værd.« og der staaer atter skrevet: »Sælg alt, hvad du ejer, og følg mig!« —

Det gjorde han, og dermed var Resten af hans Livs Vej lagt fast.

*

En Dag, da han besøgte mig, havde han medbragt et Digt af Henrik Pontoppidan, som han læste for mig. Det var skrevet i Anledning af Georg Brandes' 70 Aars Fødselsdag, og det hedder deri bl. a.

»Den Sandhedens Sol han paa Himlen satte
hvem bragte den Glæde, til hvem bragte den Styrke?
Han raabte »Bliv Lys!« og der voksede Mørke!

Den Vaarstorm han rejste i Ungdommens Sind,
de Blomster, der myldred' af Jord, hvor han traadte,
nu driver i Luften som lumrende Vind!

Det Kundskabens Træ, som han planted' i Landet,
som favned saa vidt over Fjorde og Bugter,
forgifter nu Landet med ormstukne Frugter.

Og Adam den nye blev dum som den gamle,
og Eva forsaa sig paa Kærlighedsgaven
og aad med hver lysten Gorilla i Haven.

Af Kærlighedsdrømmen blev intet tilbage,
et Luftsyn den var, og nu sank den i Jorden
men ingen har sørget og ingen vil klage!«

Pontoppidan var jo selv en af Brandes glødende Beundrere i sin Ungdom, men Digtet giver et levende Vidnesbyrd om, at den Honning han sugede blev sur, da den blev gammel.

Da Johs. Jørgensen havde læst Digtet for mig, sad han lidt og saa frem for sig, saa sagde han: »Ja, der har De i en Nøddeskal, hvad det var, der fik mig til at bryde ud og søge hen »hvor Tiden aldrig kommer« som Stuckenberg skrev i sit Digt i »Tilskueren« i 1896:

»Da førte Livets Gang os fjernt —
ham hist, mig her, hver til sin Krog;
mig gjorde Tiden mere haard
og drømmeløs,
ham lærte den at tale
de dunkle Drømmes dybe Sprog.

Mig skreg den til sit »haardt mod haardt«,
ham tvang den med sit Bøddelris
til, for at redde Sind og Sjæl,
at søge Fred, hvor Tiden aldrig kommer
i vide Længsler dunkle Dis!«

Saadan saa nu han paa min Handlemaade, selv fandt jeg Freden, ikke i dunkel Dis, men i Guds klare Solskin.«

*

To Gange lykkedes det mig at faa ham til at tale i Rotary Klubben, og den ene Gang fortalte han mig

under stor Bevægelse om en Tur, som han havde foretaget sammen med Viggo og Ingeborg Stuckenberg til Gribso en Gang i 80'erne, og han gav et uigengiveligt Ordmaleri af Turen og Mødet med den store Natur.

Stuckenberg skrev efter Turen Digtet »Nordsjælland« — heraf blot et enkelt Vers:

»Gennem Smil og Sol og Smerte
bar du Livets Blomstersmykke,
dybt i dine Skoves Skygge
bløder Danmarks Elskerhjerte.«

De to andre Deltagere havde forlængst begge lukket deres Øjne, men stadig gik den tredje Deltager i Turen ad de samme Stier, og altid droges han mod de Steder, hvor Lykken en Gang havde smilet til ham, i den Skov hvor Minderne endnu lever.

»Se her er Gærdet, her den gamle Stente.
Nu hælder Dagen. Snart er Solen nede.
Gak ind, hvor dine Drømmeduer bygge,
og Savnets dunkle Solsort har sin Rede.«

Saadan blev Minderne til Vers af ægte Johannes Jørgensens Karat, fløjlsbløde, som Solsortens Sang en tidlig Foraarsaften.

Der er et andet af de Digte fra Gribskovens Helligdom, som han læste for mig:

»End kan jeg se
de fine Næt, af Perletraade tvundet
som Edderkoppen nu i Nat har spundet
mellem Granplantagens unge Skud.

Paa Mossets grønne Fløjl er blødt at hvile.
Blidt synger Vinden i den dybe Skov.
Tak, Herre! der saa længe gav mig Lov
at gaa og se!«

*

Fjæmt over Umbriens Steller,
bag Bjærgenes blaaevne Rand,
venter de lyse Nætter
mig i min Ungdoms Land.
Tak for Deres hilsm fra det Land!

Arabi 6. November 1951

Johannes Jørgensen

Takkekort for en Hilsm i Anledning af 85 Aars Fødselsdagen, som fejredes i Assisi.

Foruden Digtene læste han for os nogle af sine vidunderlig fine, smaa Prosastykker, som det om »de grønne Morgensko« eller den lille stemningsmættede Beskrivelse om Julen hjemme i Svendborg, naar han som Student var paa Juleferie:

»Og nu kom den, hin salige lykkefyldte Stemning, som kun Juletræet formaar at sprede.

Den Stemning, der kommer af sig selv i det Øjeblik Juletræets røde og hvide Kærter oplyser Stuen, og man ser sin egen Skygge mangedobbelt paa Væggen, tyve Skygger, der krydses og brydes.

Det er, som om den Stue hvor Juletræet staar, ikke længer er den Stue, man kender, og ser man et Øjeblik ud af Vinduet ned paa den stille Gade, saa synes man, det er helt underligt, at Gaden endnu er den samme. Thi den Stue, hvori Juletræet staar, er bleven som en gylden Ark, der med sin Last af Lykke flyder frem gennem den mørke Nat, og vugges hen over Tidens Strøm af Timer, der ikke er som andre« —

Selv den revolutionære Oprører og Ateist, der som Gymnasiast kom hjem til Fruestræde i Julen, har maattet give Køb overfor Julens magiske Magt over Sindene. —

*

Det skulde forundes den gamle Digter at faa Lov til at ende sit Liv paa det selvsamme Sted, hvor det var begyndt. Han blev ogsaa sin Fødebys Æresborger, og i 90 Aar fik han Lov »at gaa og se« —

Med ham sank den sidste af det Kuld af Kunstnere, der flokkedes om Georg Brandes Kateder, i Graven. I Sandhed et forunderligt Livsløb! Bohème, Ateist, revolutionær og Georg Brandes tro Discipel og Vaabendrager — og siden Romerkirkens lydige Søn og Forkæmper, — nej, ingen kender Dagen, før Solen gaar ned!

Viggo Stuckenberg's Livsbane blev heller ikke uden Svinkeærinder, selv om han i sin Digtning lovsynger sit autonome »Jeg« som »uovervundet skal vandre ud af Livets Port« —

Da Ingeborg forlod ham med en anden Mand og hans egen lille Verden sank i Grus, tvang Smerten ogsaa ham i Knæ, og saa kom »Tue Bentsøns Viser« til Verden! Ved denne Tid skriver han nogle Ord, som man for faa Aar siden vilde have forsvoret, at han vilde lægge Pen til:

»Ak, hvorfor gives der ikke et Jerusalem, hvorhen jeg kunde vandre barfodet og alene mellem Pilgrimme og faa min Sjæl tvættet ren og begynde Livet paany. Det Menneskenes hellige Liv, som vi alle har levet saadan, at vi maa have 1000 Aar af Evigheden til at græde ud i Guds Skød« —

*

Allerede i 1905 udløb hans Timeglas, det var omtrent 50 Aar før Johs. Jørgensen blev kaldt bort, og

han blev kun 43 Aar. »Saa døde han Døden, den vanskelige Død«, som der staar i »Niels Lyhne«.

Hvem ved hvad der var sket med den ranke, støtte Stuckenberg, hvis han havde faaet Lov til »at gaa og se« endnu i et halvt Hundrede Aar? At han var en hærget Mand i de sidste Aar, er der ikke Tvivl om. Sygdom og evig Kamp for Udkommet havde knækket ham.

Henrik Pontoppidan skriver i Erindringsbogen »Undervejs til mig selv« om en Audiens hos den stormægtige Minister Alberti, hvem Stuckenberg havde ansøgt om Frigivelse af en lille Arv, der var baandlagt:

»I Armstolen ved Skrivebordet sidder den bredbugede Politiker, en Kødklump paa et Par Hundrede Pund, Landets Justitsminister og største Kæltring. Og overfor ham — staaende ude paa Gulvet — den forlegne Stuckenberg, den sjælfulte Digter med det allerede opslidte Legeme, den stilleste Mand i Landet, og den redeligste.« —

Svaret han fik lød saadan: »Forhaabentlig kan den betrængte Stilling, De er i lære Dem at tage Dem noget nyttigt for i Fremtiden.« —

Uvilkaarligt kommer man til at tænke paa H. C. Andersens grimme Ælling, hvor Hønen og Katten spørger: »Kan du lægge Æg? — Kan du skyde Ryg og spinde? Naa, saa skal du ikke have en Mening naar fornuftige Folk taler.« — Stakkels Stuckenberg!

Gerda Ploug Sarp's Tegning af Johs. Jørgensen, da han fyldte 70

Med Sjette Frederik

PAA DEN NORDSJÆLLANDSKE FRONT

Fra Frederiksberg, langs Nordsjællands Kyst, over den nordligste By, Gilleleje, til Frederiksværk

Af
NIELS FRIIS

Historikeren Niels Friis beretter her om en formentlig hidtil ikke offentliggjort militær Rundrejse, som Frederik den Sjette foretog i Kapertidens Nordsjælland.

Denne Tid for halvandet Hundrede Aar siden var Nordsjælland paa det nærmeste een stor Fæstning. Kysten var spækket med Batterier og Kanoner, inde i Landet laa betydelige Tropestyrker af mange forskellige Vaaben og Korps. Der var Krig i Landet — mod Englænderne, der havde røvet Flaaden i 1807. Med de hastigt byggede Kanonbaade førtes Kampen til Havs, og de sekunderedes bravt af Skytset fra Land. Nordsjællandskysten fra Kronborg og udefter var et af de Steder, hvor de urolige Forhold især mærkedes. Der gik ikke ret lange Tidsrum mellem Episoder, under hvilke Kanonerne dundrede ud over Landskabernes Idyller.

*

Til Kanonbaadskrigen kom saa Kaperkrigen. Kampen mod England var jo først og fremmest Flaadens og Hærens, men tillige i høj Grad Folkets. Hadet mod Fjenden var dybt og ægte, og selv om Kapervæsenet — Naalestiksaktionerne mod de britiske Transporter — jo især byggedes op paa de enkeltes Haab om at tjene Penge, var der utvivlsomt megen Idealisme med i Spillet. Man saa det ofte, og ikke mindst hin Martsdag 1808, da en Skare raske Hornbæk-Fiskere uden Hensyn til sig selv gik ud, forgæves, for at advare Linieskibet Prins Christian Frederik fra Faren — og Undergangen. Fra Nordsjællandskysten udgik adskillige Aktioner i hine Aar.

Forsvaret paa Nordfronten — om det kan udtrykkes saaledes — ansaas i det hele for yderst vigtigt, og derfor hændte det, at Kong Frederik den Sjette, der i den givne Situation var sin egen Overgeneral, kom paa Inspektion herude — saaledes ogsaa i Sommeren 1811.

Følger man Landsfaderen paa denne Tur — og det kan lade sig gøre gennem nogle militære Papirer, der vist aldrig før har været offentliggjort — faar man et ganske fortræffeligt Indtryk af, hvordan der saa ud her i det nordlige Sjælland i Krigens Dage, og hvor stærkt Forsvaret satte sit Præg paa det hele, og utvivlsomt jo ogsaa paa Befolkningens daglige Tilværelse.

KONG FREDERIK VI.
Efter Maleri af F. C. Grøger 1809 (Rosenborg).

Det var i Juli 1811, Sjette Frederik besluttede sig til at tage til Nordsjælland og se paa Tingene. Han begyndte med en enkelt Dag i Helsingør, hvor han besaa alt, hvad der var stationeret af Kanonbaade og Kaperfartøjer, ligesom han naturligvis var ude paa Kronborg, hvor han inspicerede flere af Batterierne og lod dem fyre med nogle af deres Pjecer. Borger-skabet glædede han ogsaa ved at holde Revy over Brandkorpset, der viste »Evolutioner« paa Torvet, og — mere privat — tog han ud til Grev Schimmelmann, paa Hellebæk, hvor, som det hedder, den lokale Befolkning havde Lejlighed til at se Landsfaderen promenere i Haven.

Saa den 18. Juli begav Kongen sig ud paa en omfattende nordsjællandsk Inspektionsrejse. Aftenen forud var han brudt op fra Frederiksberg Slot, hvor Residensen var, og var taget til Fredensborg. Han var

Morgenmand, saa det forslog. I Parolebefaling nogle Dage forinden kundgjorde han: Torsdag den 18. Juli om Morgen Kl. 6 slet Afreise Vi fra Fredensborg over Enderup til Esrum og derfra til Dronningemølle — og det kom til at passe til Punkt og Prikke; i fuld Generalsuniform steg han paa det aarle Tidspunkt ind i Karossen og kørte under Rytter-Eskorte Nord paa gennem det sommerskønne Landskab.

*

Allerede før Kongen naaede til Dronningemølle, gik han i Gang med den første af de mange militære Inspektioner, der forestod. Han holdt paa en Mark i Nærheden Special-Revy over Grenader-Kompagniet af Prins Christian Frederiks Regiment, der laa indkvarteret her og kommanderedes af Kaptajn *Schultz*. Som et karakteristisk Eksempel paa Soldaterkongens Bedømmelse af Præstationerne skal her hidsættes, hvad han dikterede til Dagsbefalingen. Vi fandt samme i fortrinlig god Orden og saa godt exerceeret, at det ej kunde være bedre. Vi tilkendegav derfor Capt. *Schultz* i Særdeleshed ligesom de øvrige Officerer og Mandskabet i Almindelighed vor Allerhøieste Tilfredshed og Tak.«

*

Og saa gik det mod Dronningemølle. Maalet var naturligvis Befæstningsanlægget, hvis centrale Del var et Batteri, bestaaende af 2 Stykker 12 Punds Kanoner. Det var det eneste mellem Hellebæk og Kikhavn, og naar det var placeret netop her, laa det dels i, at det skulde sikre den dengang vigtige Brænde-Stabelplads ved Esrum-Kanalens Udløb, dels i at det laa tilpas i Læ bag Gilbjerg og Nakkehoved for Vestfra kommende Angreb. Dronningemølle-Batteriet var et af de Punkter paa Nordsjællandskysten, hvor det ofte gik livligt til — det var ikke saa faa Kugler, Kanonerne herfra slyngede ud over Havet, baade til Angreb og i Forsvar.

*

Der var som nævnt et livligt Samvirke mellem regulært Militær og Frivillige. Batterierne var helt igennem besat med Artillerister, altsaa Folk af den første Kategori. De underkastedes altsaa Majestætens direkte, sagkyndige Inspektion — og kunde ganske øjensynligt staa sig for hans kritiske Øjne. »Vi tog det faste Kystbatterie ved Dronningemølle i Øiesyn«, siger Kongen i Dagsbefalingen, »fant Samme i god Orden og Besætningen meget godt exerceeret. Saa at Vi have Aarsag til at være tilfredse med Samme.« Maaske var der dog en lille Nuance i Forhold til Grenader-Kompagniet: Der blev ikke udtrykt nogen Tak for, hvad der var ydet!

*

Fra Dronningemølle tog Kongen med sin Stab videre vest paa. Her kom han allerførst i Forbindelse med Folk af Kystmilicen. Et Par Ord om denne vilde her være paa sin Plads. Den havde eksisteret ogsaa tidligere, men var reorganiseret i 1808, da det stod klart, at Krigen mod Englænderne maatte fortsættes — paa temmelig lang Sigt, jo endda. Kystmilicen bestod af Folk, der ikke tjente i andre militære Afdelinger, eller var afgaaet herfra paa Grund af Alder. Tjenesten i den var oprindeligt ikke obligatorisk, men blev det efterhaanden.

Kystmilicen, der helt ophævedes i Forbindelse med Fredsslutningen 1814, var i mange Henseender at opfatte som hine Tidens Hjemmeværn.

*

Ved Munkegaarden paa Vej til Gilleleje, blev Kongen præsenteret for de to Feltkanoner, der var garnisoneret i Hornbæk og de fire, der hørte til som Led i Anlægget ved Dronningmølle; samtlige disse »Pjecer« blev betjent af Kystmilice-Artillerister.

Disse Kanoner, siger Kongen selv, blev »alle særdeles got commandeerte og Mandskabet var udmærket got dresseert (saaledes hed det virkelig i Militærsproget dengang!) saa at de fortjene vor fuldkomne Tilfredshed, som Vi herved tilkjendegive Samme.«

*

Inden Kongen tog bort fra Gilleleje-Egnen, holdt han Specialrevy over Jægerkompagniet af Prins *Christian Frederiks* Regiments 2. Bataillon,, under Kommando af Kaptajn *Baudissin*. Saa gik det til Raageleje, hvor Jægerkompagniet af Danske Livregiments 4. Bataillon inspiceredes. Det lille Fiskerleje oplevede en stor Dag, for Kongen havde ogsaa ønsket at faa det »lokale« Artilleri herfra præsenteret, og yderligere var de to Feltkanoner, der hørte til Tisvildeleje, til sagt. Dette Skyts betjentes af Kystmilicens Folk, som med deres Eksercits gjorde sig fortjent til Kongens Paaskønnelse for deres Iver og Interesse.

*

Det blev stærkt hen under Aften, før den utrættelige Soldaterkonge tænkte paa at unde sig Hvile efter en lang Arbejdsdag — som virkelig var en Arbejdsdag, ikke alene paa Grund af alt, hvad han havde overkommet, men ogsaa fordi han gik saa stærkt i Detailer. Fra Raageleje havde han ikke saa langt hjem. Han skulde paa den store nordsjællandske Inspektionsrejse overnatte paa Arresødal.

Han var virkelig hjemme her, for Ejendommen tilhørte paa det Tidspunkt ham selv — han havde nogle Aar i Forvejen overtaget den efter sin Svigerfader, Prins *Carl af Hessen*, men kom her iøvrigt nok ikke saa meget. Udsendte Folk fra Hofetaten havde i For-

Landkadet 1804. Landeværnsoldat 1807.

Borgerlig Infanteri-officer 1807.

Officer i Kystmilicen 1807.

vejen gjort den beboelig for Kongen til denne Lejlighed.

*

Paa disse Kanter var Kongen jo i umiddelbar Nærhed af Frederiksværk, Artilleriets og Kanonernes Højborg — og det satte Præg paa hans Inspektioner den følgende Dag, den 19. Juli. Han sov »længe«, idet han først begav sig af Sted Kl. 7!

Fra Arresødal tog han med sin Stab ud paa Halsnæs, og her holdt han Specialrevy over 4 sekspundige og lige saa mange 3 pundige Kanoner af Fod-Artilleriet; de betjentes af en Special-Afdeling, den Frederiksværkske Artilleri-Division, hvis Chef, Oberstløjtnant *Tscherning* modtog kongelige Komplimenter for Præstationerne.

*

Ind imellem alt det meget Artilleri var der en enkelt Infanteri-Inspektion: Jægerkompagniet af Danske Livregiments 3. Bataillon laa herude og passerede Revy for Kongen under Kommando af Kaptajn *Peters*. Men saa gik det videre med Artilleri: Paa Halsnæs var stationeret 4 Feltkanoner, som saa mange andre Steder paa Nordkysten. De betjentes af Kystmilicen, og Mandskabet gav en Række Prøver paa, hvad der var naaet; Kongen lod indføre i Dagsbefalingen, at Folkene var »got exerceerte og udførte Bevægelserne til Vor Tilfredshed.« Men der var endnu et vigtigt Programpunkt for den kongelige Inspektion herude paa Halsnæs.

Kongen tog videre for at bese Kystbatterierne Kikhavn og Sølager, stærke Punkter paa Nordfronten. Det første var meget tungt bestykket: med 6 Stykker 18 Punds og 2 Stykker 12 Punds Kanoner, samt 2 Stykker 100 Punds Morterer; paa Sølager-Batteriet var 6 tolvpundige Kanoner — begge bevogtede Indløbet til Issefjorden. De betjentes af Frederiksværks Sø-Division. Begge Batterier fandt Kongen »i god Orden og Mandskabet særdeles got exerceert, de udmærkede sig især i Skarpskydningen. Vi tilkjendegav derfor Officerer og Mandskab paa disse Batterier Vor særdeles Tilfredshed og Tak.« Her havde Kongen altsaa oplevet en virkelig glørværdig Finale paa sin nordsjællandske Inspektion!

*

Han tog hen under Aften tilbage til Arresødal for næste Morgen, den 20. Juli, at begynde Hjemturen til Frederiksberg. Ogsaa den benyttede han til at holde Revy over Tropper i Kantonnement: ved Hagebro Mølle over Sjællandske Jægerkorps' 1. Bataillon ved Svanholm i Hornsherred over Slesvigske Jægerkorps' 1. Bataillon — han blev vist aldrig træt af se sine Soldater marchere!

Hans nordsjællandske Runde i Juli 1811 var kun en af mange, men gennem sine Notater i Dagsbefalingerne har han givet en Række smaa lokalhistoriske Glimt, ikke uden Betydning, naar det gælder om at faa et Indtryk af, hvordan Englænderkrigen prægede Nordsjælland.

Da Jens Mælkekusk ha'de kørt Proppeteer Olsens Avlshane ihjel – ded vaa in Plymud Rok – aa te'bød aa erstatte ded fine Kre'tur, svarede Proppeteerin: „Ja, gale ka' du ka'ske, men ei's?“

„Ska' galt være, maa man hellere tave it Rugbrød yd a' Vindved end vælte in Snaps paa Bor'ed, for Brøded ka' man da hente ing igen!“ sagde Ole Rokkedrejer.

„Maren Kestline siger, a' jeg ædder aa ædder i een Uentlighed, men hva' ska' man gøre, naar Dovtrin har sat Trumf paa aa forbudt mig aa ta' Næring te' mig paa tom Mave?“ sagde den bøvede Bent fra Sortemose.

„Jeg er i Laev med aa samle ded a'ent Tusind Kroner sammen – for ded føste ble' int' te' noed!“ sagde Mads Fyrbøder.

„En Hemmelighed er enten a' den Slaevs, der int' er værd aa bevare, eller osse er den saadden ingretted, a' den int' er værd aa holde paal“ sagde Post-Pernelle.

Da Hans Pees Jørgine spurgte Las Post, om han vilde ha' Kaffe eller in Snaps, sagde Postin: „Hvis a' jeg nøv fik in Saapian, mens a' du lavede Kaffen – ku' ded int' la' sig gøre?“

SKÆMTESPROG

„Nej, a' man sku' ku' strikke saadden in Svitter, eller hva' di kalder dom, a' syv Slaevs kulørt Garn paa in Gang, ded vil jeg int' tro, før jeg seer ded sort paa hvidtl sagde Maren Hans Pees.

„Han er født med sytten Tømmelfingre, men hva' ka' ded nytte, naar a' han int' forstaar aa brøve in enerste a' dom!“ sagde Kresten Hjulmand om den nye Læredreng.

Da Fisker Las Hansen forklarede, a' han nøv fra Nytaar a' vilde probere paa aa brøve mindre, end som a' han tjente, sagde Potte-Per: „Ja, jeg har tænkt mig noed lignendes: jeg vil probere paa aa tjene mer', end som a' jeg brøver!“

„Hvis a' man gør sig te' en Vane aa tænke en Smuvle over, hva' man siger, ka' man sommetidens komme a' Sted med aa la' vær' med aa sige, hva' man tænker!“ sagde Line Hans Pees.

„Ded er und'ligt aa tænke paa, a' Muvs er bange bange for Mandfolk, aa Mandfolk er bange for Kvindfolk, aa Kvindfolk er bange for Muvs!“ sagde vor gamle Møllesvend.

„Jens Jæens nye Hest ser yd te' aa' være en Krydsning a' Belgier aa Islænder aa Russer aa Ponny aa Araber, ja, aa der har kask' osse væ't it Esel med, aa saa er den te' med fransk-been'ed!“ sagde Knød Staldmester.

Her ses den ansete Kunstmaler Hünæus' Portræt forestillende Kong Frederik den Syvendes mangeaarige populære tjenestgørende Kammerherre Henrik Berregaard, der levede fra 1783 til 1876 — sikker og flot gennemført Portrætteringskunst og livligt akkompagneret af Kammerherreuniformens postkasserøde Fårve.

Hartmanns Portræt forestillende Godsejer Jørgen Henrik Krieger til Kastruplund paa Amager m. v., født 1814 og død 1884.

Fra et gammelt Kulturhjem i Helsingør

Maleren C. A. Jensens kendte Portræt forestillende Viceadmiral. Kammerherre Johan Cornelius Krieger, der som født i 1756 og død i 1824 naaede at komme i Ildkamp til Søs mod Engländerne baade ved Martinique og udfor Helsingør!

I den tidligere Brandinspektør Kriegers Hjem

Af
EYVIND RAFN

De Hjem, som staar uændrede i vor Tid helt fra Oldeforældrenes Dage, bliver meget hurtigt ikke kun færre, men vil om kortere Tid være forsvundne. Om et af disse gamle Kulturinterieurs, som endnu staar uforandret gennem fire Generationer hos fhv. Brandinspektør, Kaptajn i Fodfolket *Axel Krieger*, Strandgade i Helsingør, fortælles her af Eyvind Rafn, mens Cheffotograf Mogens Falk, Københavns Statsatelier illustrerer.

Kendt er i vide Kredse Anekdoten om Lensgrevinde *Louise Danners* Klædeskab, der var lavet saa kolossalt stort, at det utvivlsomt er det største, som Danmark kender og som var saa kæmpemæssigt af Omfang, ikke fordi Grevindens mange Krinolinekjoler skulde være deri, men fordi den ikke helt temperamentsløse Grevinde sagdes at lukke sin Ægtemand Kong *Frederik den Syvende* inde i det, naar Majestæten var uartig. Naa — denne Anekdote faar være korrekt eller det stik modsatte, indiskutabelt er det, at Skabet var kæmpemæssigt og tilsvarende solidt og i sin Tid solgtes paa Auktionen paa Jægerspris Slot paa en af Dødsboauktionerne efter den hensovede Grevinde Danner, og købtes af Familien *Kaas* paa Lange-land, hvor det stod i mange Aar paa Herregaarden Nedergaard. Da Husets Datter flyttede til Vallø Slot ved Køge som Stiftsdame paa Slottet, medførte Frøken

Kammerherre Frederik Berregaard til Stambuset Kjolbygaard, der i sin Egenskab af Ritmester udkommanderedes til at dirigere som Vagtofficer ved sin Fætter Enevold Brandts Henrettelse, hvad han nægtede.

Lorentz Angel Krieger, født 1797 og død kun 42 Aar gammel som Stiftamtmand over Aalborg Stift, efter at have virket som Stiftamtmand over Island fra 1831 til 1836.

Kaas blandt andre Indbogenstande ogsaa det enorme Klædeskab. Stuerne i den Lejlighed, som var blevet Frøken Kaas tillagt paa Vallø var ganske enkelt store nok til Skabet. Men vor Tid kræver moderne Lejligheder. Det vil blandt andet sige, at Stuerne er betydeligt mindre end paa Vallø. Da Frøken Kaas for et Par Aar tilbage højt bedaget gik til sine Fædre, kom Grevinde Danners Klædeskab atter under Hammeren og stadig smykket foroven med Grevindens indgraverede Vaabenskild som Lensgrevinde og med dansk Kongekrone indbrændt indeni. Denne Gang købtes det af en borgerlig Herre i Roskilde, hvis Svigerfar i sin Studietid havde faaet Legater fra Renterne af Grevinde Danners efterladte Kapital og nu vilde Roskildenseren af Pietet sikre sig Skabet efter, at det var den ansete Antikvitetshandler Druse i Kjøge der havde faaet Hammerslag paa det historiske Stykke, som der ved var gledet ud af Slægten. Da den, som skriver disse Linjer, kort efter havde en naturlig Lejlighed til at drøfte med salig Stiftdame Kaas' Arving, hvor Skabet var blevet af, saa lød Svaret saare karakteristisk: De maa ikke blive vred, men vi har jo ikke Plads i vor moderne Lejlighed!

*

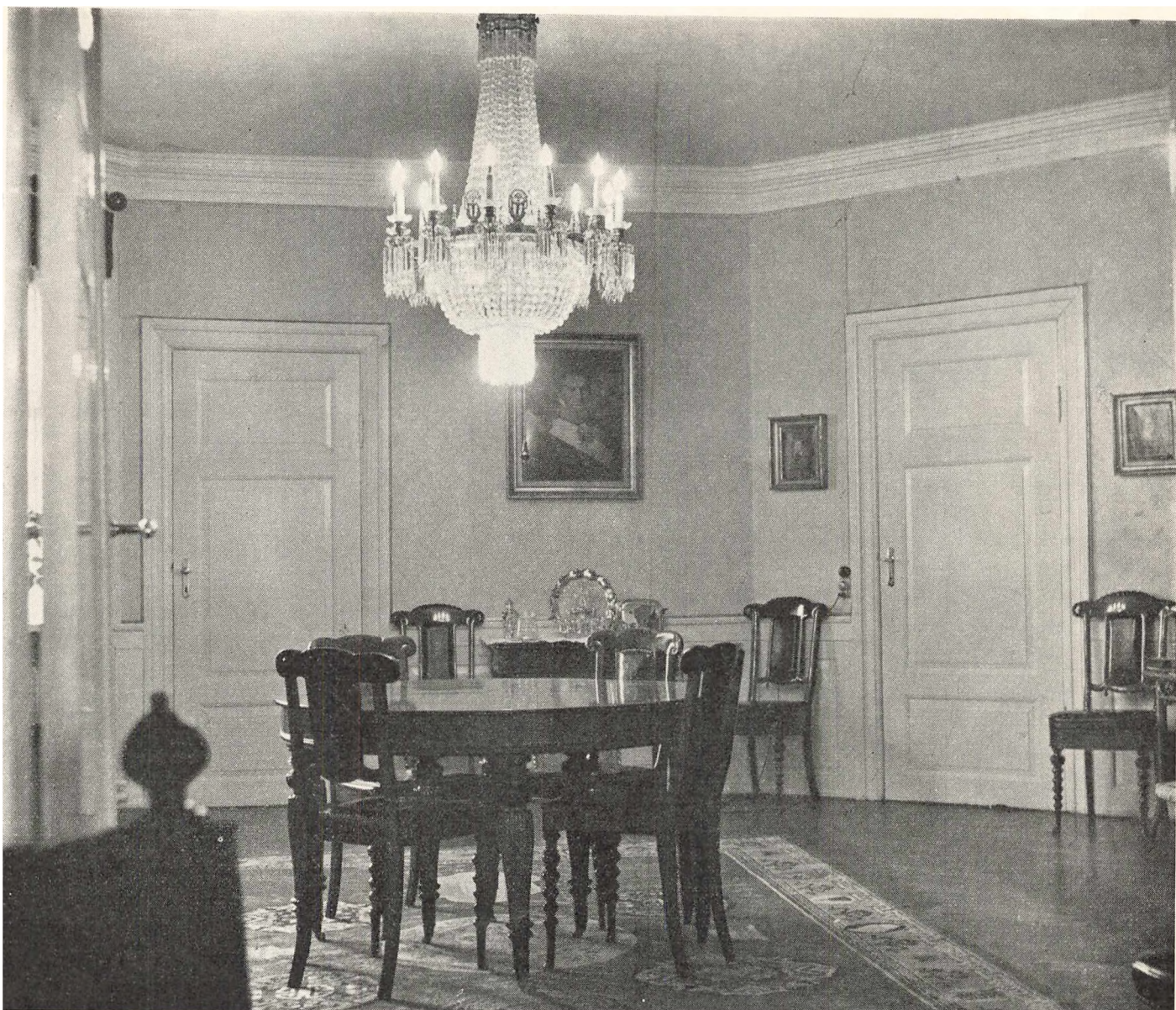
Denne Situation giver som i en Nøddeskal Forklaringen paa ikke kun, hvorfor et kulturhistorisk Stykke som Grevinde Danners Klædeskab forsvandt fra Nordsjælland i sin Tid men ogsaa gled ud af Slægtens Eje — og man er dermed paa Vagt overfor, hvad der endnu i vor Tid er tilbage af Hjem, som staar helt ubevarede fra Generationer tilbage.

Vi aflægger i Dag Visit i et af de faa Hjem, som endnu staar i Nordsjælland, som det har staaet i fire Generationer tilbage — hos Helsingørs mangeaarige,

nu pensionerede og over hele Nordsjælland ansete og afholdte Brandinspektør Krieger. Han bor lige overfor Banelegemet med Indkørslen til Stationen i Helsingør og har set Udviklingen rulle frem, som vi alle kender den markeret ved den ene Type Lokomotiver efter den anden.

Men ligeoverfor holder altsaa Krieger-Slægten Stand repræsenteret ved blandt andet et Maleri i omtrent Legemsstørrelse udført af C. A. Jensen forestillende Viceadmiral J. C. Krieger født i 1756 som Søn af Slægtens Stamfar, der baade hed og var det samme. Ham vi har hængende ligeover Lokomotiverne og som vel blev Slægtens Hovedmand, karakteriserer den godt ved den Indstilling han fik af Kadetchefen for snart to Hundrede Aar tilbage, da han vilde videre som Søofficer »Meget godt Genie, der kan ventes mere end almindeligt af ham.« Det har passet godt nok paa Slægten siden da. Han fik ved kgl. Resolution Tilladelse til med Orlov at gaa i fransk Tjeneste. Snart efter var han ombord paa l'Arlesienne i aaben Kamp med en engelsk Fregat og spilder ikke Tiden, nu hvor det gælder, men huggede med det samme en fransk Konvoy tilbage fra Englænderne i 1779 ved Martinique. Aaret efter erklærer han aabent og ærligt, at han føler sig pinligt berørt ved, at andre danske i den franske Marines Tjeneste har faaet Forfremmelse og Udmærkelse af den franske Regering — men han ikke! Det viste sig senere, at Udmærkelsen til ham var blevet forsinket. Han fik den. Han erklærede sig tilfreds. I 1782 trak han sig tilbage fra fransk Tjeneste.

Det franske Marineministerium tilbød Pension, hvis han vilde fortsætte. Han svarede, at han var ikke gaaet i fransk Tjeneste for at tjene Penge og at han var tilfreds med sit Udmærkelsestegn. Han meldte sig atter til Tjeneste i den danske Marine. I 1807 genfinder vi

I Brandinspektør Kriegers Spisestue staar alt, som da Stuen brugtes af hans Oldefar — Malerierne, Sølvstøjet, og de med svært sort Læder betrukne Stole er ulasteligt bevaret altsammen endnu i vor Tid, og hele Stuen vilde være et Fund for ethvert Museum.

ham igen i Kamp med Englænderne — han udmærkede sig atter og fik i 1810 alle vore Kanonbaade underlagt sin Kommando, hvad der førte til, at han to Aar senere blev Viceadmiral og lukkede sine Øjne i 1824 agtet og æret af alle.

*

Forud for ham gik i Slægten Arkitekt *Johan Cornelius Krieger*, der fødtes i 1685 og døde i 1755 og ogsaa han æret og agtet af alle — dog ikke fordi ogsaa han pløjede de dybe Vande og dér erhvervede Søkrigerens Ros og Magt, men for den mere stille Syslen ved som Arkitekt at skabe Fredensborg Slot i Aarene 1720 til 21 med Hovedbygningen og de syv Fløje, som vi kender Slottet i Dag, hvortil kom Kirken i 1725 og Kavallérbygningen i 1732 — altsammen senere øget

ved Tilbygninger efter Tegninger af *Thurah* og *Harsdorff*. I 1722 var *Krieger* den ledende Architekt ved Opførelsen af det kendte Landsted *Frydenlund*, *Vedbæk* og senere blev det som bekendt ham der ledede Ombygningen af *Københavns Slot*.

Da han døde, var han længst hædret med Justitsraadstitlen og dette paa en Tid, hvor den betød noget afgørende. Det er saaledes baade til Lands og til Vands, at *Krieger-Slægten* har virket fortjenstfuldt i Egnen omkring *Helsingør*. Det fortsatte støt med Brandinspektørens Far *Oscar Krieger*, som en Aarrække var Inspektør ved *Kadetskolen* og endnu mindes af adskillige af vore Søofficerer — bl. a. vor nuværende Marinehistoriker, den populære Forfatter, fhv. Kontreadmiral *Emanuel Briand de Crévecoeur* i *Humblebæk*, der husker *Oscar Krieger* som værende fuldstændig lig en Far for Kadetterne. Senere virkede *Oscar Krieger* som tjenstgørende Kammerherre en lang Aarrække for *Prins Valdemar*. Baade som Kadetinspektør og som Kammerherre blev *Oscar Krieger* en

afholdt Gæst i adskillige Hjem i Helsingør og i Fredensborg, hvor mange endnu husker den stoute, vennelsæle Mand, blandt hvis Livsvisdom fandtes ogsaa det gamle Ord om, at Sorig og Gammen vandre tilsammen. Det siges for hans Vedkommende at stamme fra den Omstændighed, at han var gift med en af de sidste af den gamle Berregaard Slægt, i hvilken man havde haft en Tragedie nær inde paa Livet.

*

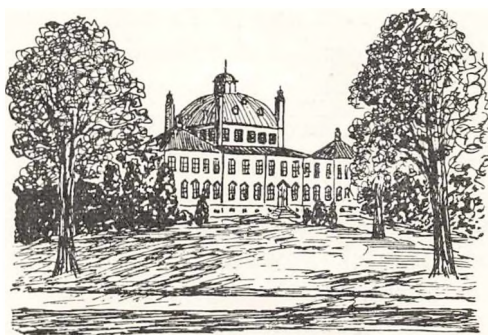
Det var kort fortalt Kammerherre *Frederik Berregaard*, der udkommanderedes til som Ritmester at fungere som vagthavende Officer ved sin Fætter *Enevold Brandts* Henrettelse paa Københavns Fæled den 28. April 1772, hvor *Struensee* lige efter, at Brandt havde maattet lade Livet, fulgte denne i Døden paa Skafottet. Da nægtede Ritmester *Berregaard* for første Gang at parere Ordre! Den ulyksalige *Enevold Brandt*, som *Struensee* trak med sig i sin dybe Fornedrelse, var Søn af den *Karl v. Brandt*, der var Ejer af det oldenburgske Gods Teichhof og Hustru *Else Berregaard*. Samme Aar *Enevold* fødtes, døde hans Far. Det var i 1778. *Enevolds* Mor giftede sig igen — med Baron *G. V. Søhlenthal*.

I disses fælles Hjem opdroges *Enevold Brandt*, hvis Livstragedie kan karakteriseres med Navnet *Struensee*. Et Par smaa, men enestaaende i deres Sjældenhed og yderst velbevarede Miniaturer af de tvende henrettede skattes i *Krieger*-Hjemmet i Helsingør som et særligt Klenodie, fordi de er samtidige Kopier efter Miniaturer udført af Dronning *Caroline-Mathilde* og prydede med den af hende indstiftede Orden. Ganske som Tragedien saaledes ramte Brandinspektør *Kriegers* Slægt paa hans Mors Side, høstede Døden ogsaa hurtigt paa hans fædrene Side ved den Feber, som slettede af de levendes Tal i en Alder af kun 41 Aar den især som Administrator saa lovende Stiftamtmand over

Aalborg Stift Kammerherre *Lorentz Angel Krieger*, der sin unge Alder til Trods havde virket først en kortere Tid som Stiftamtmand over Island — den kendte Historiker, afdøde Arkivar *G. Kringelbach*, skrev om ham, at han ved sin Dygtighed, sit Retsind og sin elskelige Personlighed erhvervede almindelig Agtelse og Hengivenhed. Han staar saaledes som Generalnævner for sin Slægt.

*

Mange af Slægtens Ting og et Par af de Stuer, den har levet i og brugt og passet godt paa gennem mange Aar, har vi altsaa endnu som et samlet og udelt Klenodie i sin Art for sin By og Egn. Grevinde *Danners* Klædeskab kan helt og udelt bevares for Efter-slægten, skønt det glider ud af Familien og bliver placeret andetsteds — men et Hjemms Stuer kan ikke paa samme Vis flyttes med og bevares samlet og udelt. De er et Stykke Kulturhistorie, saa længe de ikke er pillet fra hinanden — om det er lidt eller meget, der er pillet, det er underordnet, blot der er pillet lidt, saa er det nok, til at den kulturhistoriske Helhed er borte. Det er ikke kun en tung Byrde, det er i vor Tid simpelthen umuligt at bevare og give endog kun en enkelt slig Stue urørt videre med vor Livsperiodes smaa moderne Værelser. Det er saaledes en saa nærliggende Idé, at det vist ikke virker altfor anmassende herved at henlede Helsingør Bymusæums ofte saa vaagne Ledelse paa denne Kulturskat, som findes i Helsingør endnu da — bortset fra, at Brandinspektøren, der selv beskedent ikke har klaget sig over Tidens Moderniteter, fortjener, at Musæet er opmærksom paa disse Stuer i Tide og fortjener det, fordi Hr. *Axel Krieger* med aldrig trættet Nænsomhed har passet saa smukt paa disse gamle Slægtsinterieurs. Lad det ikke gaa med dem som det gik med Grevinde *Danners* Klædeskab, som nu er i en Sommerbolig.

*Fredensborg Slot, opført efter Tegning af
Arkitekt Johan Cornelius Krieger.*

— Sid hid her te' Bored, vi ka' vist res'kere,
vor Mor gi'r in Knæjt!

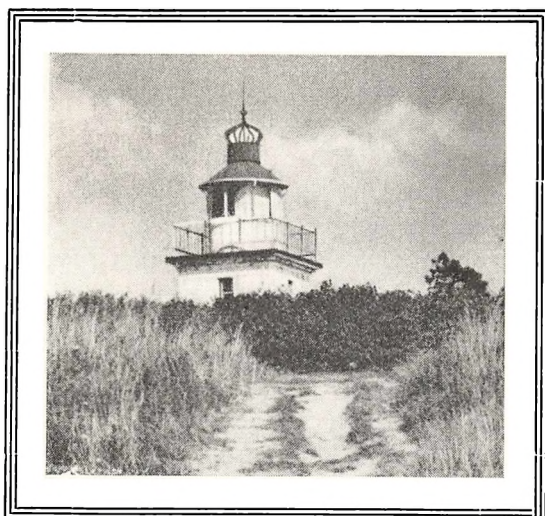
VED IN TEVANDSKNÆJT HOS DEN GAMLE SOVNEFODE

Sid hid her te' Bored, vi ka' vist res'kere,
vor Mor gi'r in Knæjt! Saa faar jeg vel traktere
med Juvle-Segar! Ded ska' inte mankere
paa Røjels', Nes Post! Du vil nok estimere
en ganske gemen »Favorit-Bajadere«? —
Hvis int' der sku' mer' te' aa sæel kokkerere
end sætte sig hen aa li'som perm'tere,
jeg mener aa sidde aa sæel fingerere
med Sukker aa Tevand aa Rom aa probere,
hvordan a' man saadden ka' bedst menggelere
in Knæjt, ku' vi Mandfolk jo savtens ret'rere
vos sæel yden Hjælp, ded sku' al-der sjenere!
Men els' ka'ed knive infaemt aa gerere
sig yden denhæsneher Frømtømmerhjælp!

✱

Vi Manner vi maa nøv la' Kvindfolk rumstere
i Kyk'ned, for der ka' di bedst deregere —
se, ded maa baad' du, Niels, aa jeg respetere!
Te' vort maa di immeran osse strebsere
med Malning aa den Slaevs — saa galt tappesere!
Aa ska' ded gaa haardt te', saa ka' di snekrere! —
Se, ded er kuns godt! Men hvor ka'ed pintere
mig, hvis man ska' pyntes in Daev aa agere
den fine Mand, saadden, du ved, aa smuksere
sig — Krav'tøj, Masketter . . ., saa Draalen balbere
mig: Kvindfolk sku' inte ha' Lov tee' regere!
De kværker aa nivver! Som di ka' spolere
Humøred for in aa imens ballensere
paa Teer aa knejs' aa polert kvingkelere:
»Sæel ded ka' I int' yden Frømtømmerhjælp!«

Erland Gribso.

Hundested — Fyret

FISKEMANDEN FRA HALSNÆS *kommer*

*Nu i rullende Forretninger; før i Tiden med
Skokar: Trillebør*

Hundested—Lynæs har forandret sig meget de sidste hundrede Aar, og tænkte man sig de to Byer sammensluttet, for de gaar jo i eet, var de mere end værdige til Købstadrettigheder. Fabrikker, Færgeforbindelser, et udmærket Handelsomraade, om Sommeren en god Blanding af »Indfødte« og »Københavnere«. Fiskeriet spiller en stor Rolle for Byerne, — der eksporteres, men der køres ogsaa ud med Fisk.

Det er faktisk rullende Forretninger med alle Hensyn taget til Hygiejnen, og det vilde nok undre forrige Aarhundredes Fiskemand, hvis han kunde se den moderne Kollega køre lange Strækninger i Nordsjælland. Men de gamle var nu lige saa flittige som de nulevende — havde det blot mere besværligt. Et Par Fiskehandlers Historie er ikke helt uinteressante.

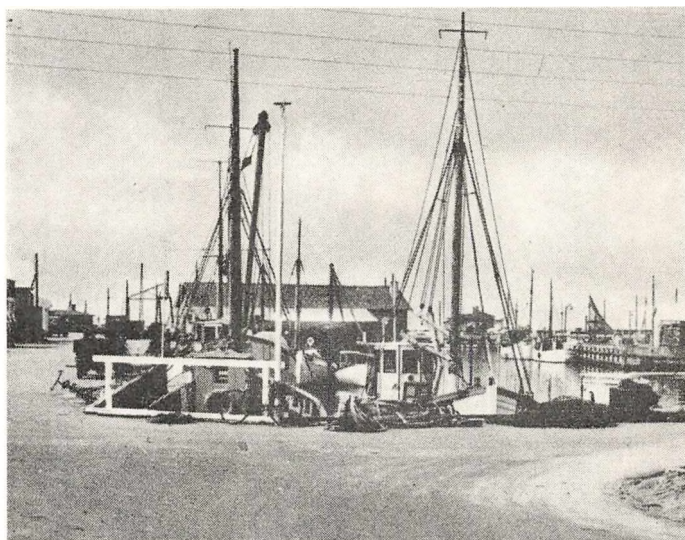
*

Vi kan f. Eks. tage med Fiskehandler *Anders Jørgensen* fra Hundested en tidlig Vintermorgen. Vi maa tage godt med Tøj paa. Der kan være barsk, naar Blæsten staar lige paa. Anders, som forresten var født i Lynæs, fik købt sine Fisk og læsset sit Skokar (for unge Læsere: Trillebør) og saa hankede han op og gik de ca. 35 km til Hillerød, en rask lille Morgentur. Den blev dog afbrudt af Handel hist og her. Og hvert Sted, hvor der blev købt Fisk, fik Anders en Dram. Den kunde lige kvikke til næste Sted...

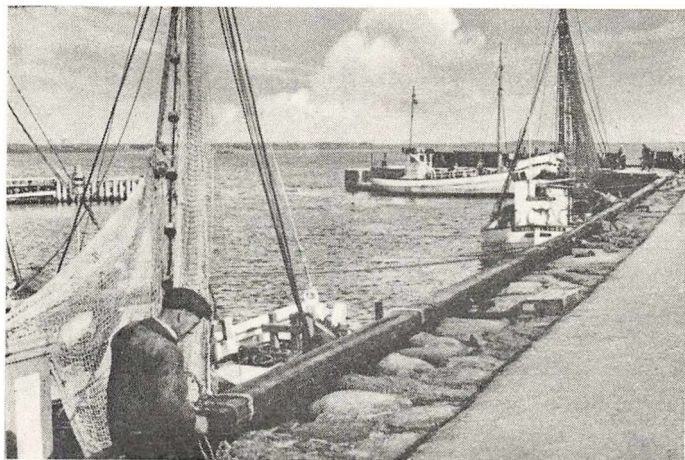
Anders Jørgensen var egentlig »Frispiller« (men da Krigen 1864 kom, maatte han alligevel ind. Han blev ramt af en Kugle, der standsede i hans Oppakning.

En Fiskemand, kaldet Fynboen, en høj, mager Mand, har skabt et Fyndord, og det kan saamænd stadig høres paa Halsnæs.

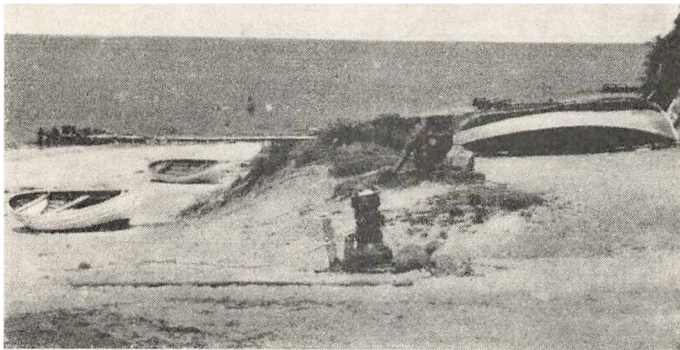
Man solgte dengang Fisk efter Størrelse, ikke i Pund, og naar en Gaardmandskone sagde, at saa blev

Kuttere i Hundested Havn

Parti fra Lynæs Havn

Fra Stranden ved Kikhavn

der ingen Handel i Dag, for Fiskene var for smaa, svarede Fynboen: »Saa ta'r vi etter de støst'«.

En Fiskemand, der var noget tunghør, var lumsk

nok til at benytte sig af den lille Svaghed. Naar Konen i Huset sagde, hun ikke vilde have noget i Dag, svarede han »Jo Tak, in enkelt Dram kunde man vel nok ta'«. Det var sjældent Husmoderen kunde staa for det, og det blev næsten altid til Handel.

Paa Halsnæs havde Morten en lille gul Hest, og han handlede fra Hestekøretøj, — men kun, naar det passede ham. Derfor sagde man altid, naar Morten med den gule kørte ud, at nu var Fiskene nok billige paa Lejet.

*

Naar den moderne Fiskemand kører rundt i Nord-sjælland i sin Bil, skulde han sende sine Forgængere en venlig Tanke. Dengang var der Lyng, kun med Hjulspor, og de var ikke lette at komme op af, hvis det var et Vildspor. Og nu: gode Landeveje til Bilerne.

Lyngen er blevet til en køn Skov, efter at Staten i 1884 købte 1500 Tdr. Land og beplantede dem. — Byerne, særlig Hundested, er vokset voldsomt, den »langstrakte« By med det friske Vejr baade Sommer og Vinter.

M.W.

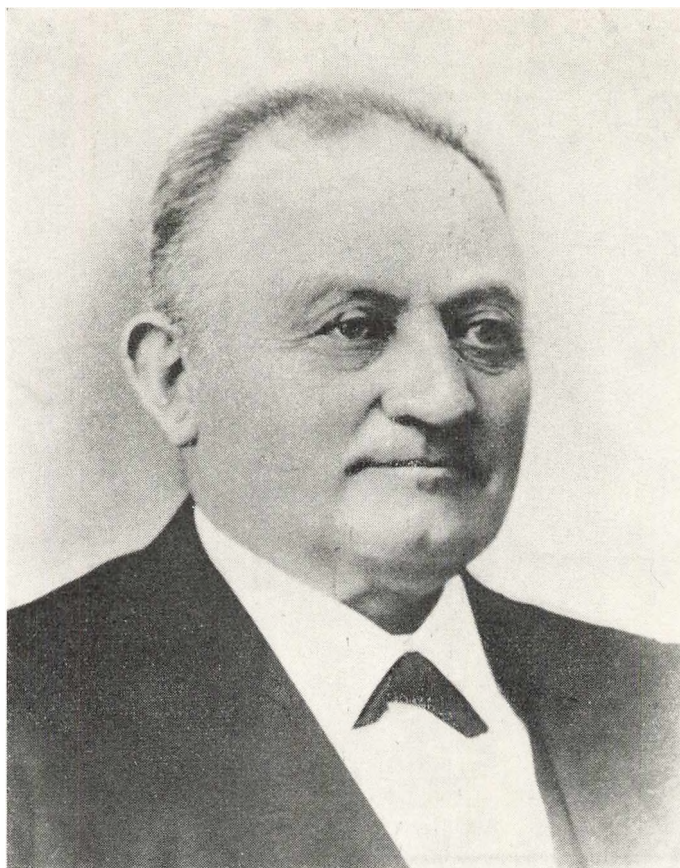
Der vankede altid en Dram, naar Husmoderen købte Fisk

Gribskov værner en Begynder,
ingen skal jo se hans Synder.
Skoven er i Vinterdvale,
tavs, naar Manden slaar sin Hale.
Men Vorherre ser fra oven,
at han tumler rundt i Skoven.
Og Vorherre sender straks
Pressen, som er særlig vaks.

Pressefotografen letter,
flyver over Gribskovs Sletter,
ta'r det Billede, De ser,
hvem kan vel forlange mer.
Saa gaar Turen hen til Manden,
Buler har han nu i Panden,
og af sine tavse Træer
har han faaet ømme Tæer. L.

Peder Staldmester, som mange endnu husker ham

Priser ved Juletid i Helsingør

— FOR ET HALVT HUNDREDE AAR SIDEN

Fra »Peder Staldmester«s Notater

Af
ERLAND GRIBSØ

Det er en kendt Sag, at alle Priser er steget siden de to Verdenskrige, men at alt har været saa meget billigere for bare ca. 50 Aar siden, er næsten ikke til at tro, før man ser det sort paa hvidt. Det kan man faa at se f. Eks. i en Dagbog med specificerede Regnskaber, som den i sin Tid meget kendte og højt værdsatte »Peder Staldmester« i Helsingør førte gennem en lang Aarrække. Her er et lille Udpluk af, hvad »Peder Staldmester« har haft af Indtægter og Udgifter omkring Juletid i Aarene 1912—13—14.

*

Der var den 19. November 1912 Menighedsraadsvalg i Helsingør, og mange Køretøjer og Heste blev i den Anledning sat ind i Rejsestalden, som var »Peder Staldmester«s Domicil. Det gav en Indtægt paa 8 Kr. 95 Øre. Dagen efter var der Vejlicitation i Byen: 12 Kr. 90 Øre i Stalden! Af Udgifterne i samme Maa-ned fremgaar det, at en Hektoliter Koks kostede

1 Kr. 85 Øre, en Otting Hvidtøl 1 Kr. 20 Øre, fire Pund Smør 4 Kr. 66 Øre og et halvt Pund Chokolade 50 Øre. En And paa 5 Pund fik man for 80 Øre Pundet, altsaa for 4 Kr.

I Julemaaneden 1912 var der Afdansningsbal (3 Kr. 25 Øre i Indtægt i Stalden) og en stor Koncert, som gav 15 Kr. 95 Øre i Staldrumspenge. Nogle Dage efter var der Kursus i Julebagning (14 Kr. 80 Øre paa Staldregnskabets Indtægtsside), og kort før Jul opførte et omrejsende Teaterselskab »Elverhøj«. Det gav næsten lige saa meget i Stalden som Koncerten, nemlig 15 Kr. 90 Øre. Skytteforeningens Fællesspisning 3. Juledag noteredes med 7 Kr. 30 Øre.

Blandt Udgifterne er der 50 Øre til Sadelmager Radmer, som havde foretaget en Reparation paa en Landauer, og et Par Træsko er blevet erhvervet for 1 Kr. 40 Øre. Den 15. December er der betalt Statsskat for et Halvaar med 9 Kr. 53 Øre og Kommuneskat for et Kvartal med 14 Kr. 09 Øre! Juleanden (6½ Pund à

85 Øre) kostede 5 Kr. 52 Øre, og Rødkaal til den 25 Øre. En Julekage fra Bageren er noteret med 25 Øre.

Lige efter Nytaar 1913 var der paa Grund af Dilettantforestilling (»Valbygaasen«) mange kørende Gæster i Byen. Det blev i Staldrumspenge til ialt 35 Kr. 95 Øre for tre Aftener. En anden Aften ved samme Tid søgte en Del Køretøjer Ly i Stalden under et voldsomt Snefog — 8 Kr. 10 Øre. Dilettant- og Teateraftener var sikre Indtægtskilder for Folkene i Rejsestalden. Kort efter, at Dilettanterne havde klareret »Valbygaasen« fint, kom Svend Wedels Selskab med »Aa, de Mandfolk« (7 Kr. 75 Øre), men det var alligevel for ingenting at regne mod Landboballet lidt senere, hvor ikke mindre end 43 Vogne holdt til i Stalden, og for dem vankede der ialt 38 Kr. 82 Øre.

*

Af næste Juleregnskab fremgaar det, at et Par Briller kunde faas for 1 Kr. 50 Øre og 25 Pund Æbler (fra »Jørgen Jørgen' i Ørby«) for 3 Kr. 75 Øre. En And paa 6¼ Pund kostede 4 Kr. 69 Øre, Rødkaals-hovedet 15 Øre og 8 Pund Puddersukker 1 Kr. 28 Øre. Prisen paa Kartoffler var 3½ Krone Tønden, Juletræet fik man for 50 Øre og Julelys for andre 50 Øre, og Konfekt og Nødder er opført med 1 Krone. — Saa var der Teater igen, »Dollarprinsessen«, og hun gav 14 Kr. 45 Øre i Stalden. Fugleskydningsfolkene to Dage ef-

ter kunde slet ikke maale sig med »Prinsessen« — deres 7 Vogne gav kun 5 Kr. 37 Øre. Maaske var det for at trøste sig lidt, at man efter det magre Fugleskydningsresultat købte ialt 19 Bajere — dog fordelt over en Uge — som kostede ialt 2 Kr. 66 Øre, altsaa 14 Øre Stykket! Ja, det var Tider!

*

»Peder Staldmester«s gamle Bog rummer mange andre Oplysninger end de faa, der her er gengivet. F. Eks. er der en Liste, omhyggeligt ført gennem flere Aar, over Familiebegivenheder (Bryllupper, Sølv- og Guldbryllupper, Jubilæer), og der er ført Bog med Dato og Aarstal og det hele over Barselgilder, Høstgilder, Mikkelsgilder, Fastelavngilder og Julesammenkomster o.s.v. — ikke alene i Helsing Sogn, men ogsaa i Omegnssognene.

*

Brev fra »Peder Staldmester«s Plejedatter
KAREN MEYER

Uden at Fru Karen Meyer fra Svendborg vidste, at der var samlet Oplysninger og skrevet Artikel, sendte hun et Brev, hvori hun foreslog, at »Jul i Nordsjælland« skulde bringe en Omtale af »Peder Staldmester«, hendes Plejefar. Vi bringer her et Uddrag af Brevet.

Helsing Kro var oprindelig straatækt, fik derpaa denne Skikkelse og for nogle Aar siden den nuværende. Peder Staldmester begyndte under Straataget

Hun fortæller, at *Peder Nielsen* »ikke var en Original, men en særegen Person«, meget agtet og reel i sin Færd. »Han havde sin Mening, og den kunde der ikke rokkes ved.«

Han lejede Vogne ud til Efteraarets Jagtselskaber, og der var altid Kusk med. Men vé den Kusk, som kom hjem med en Hest, der var kommet til Skade. Min Far, skriver Fru Meyer, holdt 25, 40 og 50 Aars Borgerjubilæum i Helsingø.

I mere end de 40 Aar, han havde Stalden i Forpagtning og holdt til i Krostuen, havde han aldrig nydt Spiritus. Hans Udseende kunde ellers tyde paa det. »Han havde en meget stor, tyk, rød og koparret Næse, men den havde han fra sorte Kopper.« Da han trak sig tilbage fra Stalden, godt 70 Aar gammel, blev han ansat ved Kornnævnet under første Verdenskrig.

Han døde for godt 30 Aar siden, 78 Aar gammel, og ligger begravet i Helsingø.

VIKINGE-LUNE

— Jeg har fundet en Flaskepost i Frederikssunds Havn. Den er nok fra Vikingerne.

— Jamen, hvordan har de faaet Skibet ind?

— De har vel tømt Flasken først.

Andreas Flint (1767-1824):

*Kunstsamlere, kgl. Agent Johan Klingberg.
Malere Jens Juels Protektor*

Sjælden Portrætsamling erhvervet til Kronborg

LILLE, FINT KOBBERSTIK-KUP

Af E. F.

En enestaaende fin lille Samling Kobberstik, hvori Billeder af bl. a. Generalkrigskommissær Chr. Ewald og Hustru f. Porth, Kommandør Carl Holck og Hustru f. Lund samt Storkøbmanden Jeppe Prætorius og Hustru f. Lemwigh, er blevet købt af Handels- og Søfartsmuseet ved Kobberstikkeren Eyvind Rafn.

Paa det portrætmæssige Omraade adskiller Danmark sig paa lykkeligste Vis fra de øvrige nordiske Lande takket være den parisiske Kobberstikker Gilles Chrétien og hans københavnske Elev og talentfulde Kollega Flint.

Begge virkede de i hvert sit Land i Aarene omkring 1800, og fra Flints Haand foreligger cirka 300 Medaljonstik paa cirka sex cm i Diameter af Tidens kendte og ansete Kvinder og Mænd fra Danmark og Norge.

Desværre er dog kun de 169 identificerede. Kunstneren tilbød Kong Frederik VI at overtage hele Samlingen for en rimelig Sum, men Kongens Raadgivere fraraadede desværre. Dermed mistedes for altid en enestaaende Kulturskat.

*

Hos lidt ældre Slægter med Rødder tilbage til Tiden omkring det skæbnesvangre Maskebal i 1772 paa Hofteateret i København, der ved at slutte med Arrestationen af Struensee kom til at danne Skel for mangt og meget, kan man paa Væggene i Hjemmene rundt

om i Danmark og Norge og en mere sjælden Gang ogsaa i Udlandet se de smukke runde smaa Kobberstik hænge forevigende en Profil af en nærmere eller fjernere Slægtning og gøre det paa en fornem-diskret Maade, som udelukker enhver Form for Skryderi. Saa staar man med næsten 100 % Sikkerhed overfor et af Chrétiens eller Flints Arbejder eller maaske fra en af Chrétiens andre Elever Bouchardy Quennedy fra Paris eller Hamborg eller af Danskeren Bagge. Men disse Portrætstik er blevet sjældnere med Aarene.

*

Man ved ikke, hvor mange der i sin Tid blev lavet af hvert Portræt, maaske omkring ti Billeder ialt. Til nogle faa af Portrætterne er den gamle Kobberplade, hvori Kunstneren stak sit Kunstværk, bevaret og oftest saa godt, at der endnu i vore Dage kan tages Aftryk af den — de saakaldte Nytryk. Men begribeligvis er vore offentlige Samlinger og Musæer levende interesset i at erhverve Eksemplarer af disse Portrætter, som alle er autentiske derved, at den forevige og Kunstneren om ikke just har kendt hinanden personligt saa dog siddet overfor hinanden, saa Kobberstikkeren rigtig har kunnet studere den afbildede.

De portrætterede repræsenterer en meget lang Række forskellige Erhverv fra baade Embedsmandskredse

Gilles Chrétien (1754-1811):

*Kommandør Peder Norden Sølling,
Stifter af det københavnske Sømandshjem
Bombebøssen*

og Skibsfart og Handel samt ikke mindst fra intellektuelle Cirkler. Det er saaledes begribeligt, at især Handels- og Søfartsmuseet paa Kronborg maa være interesseret i at skabe sig saa fyldig en Samling som muligt af disse Portrætter og ved et aarelangt mere eller mindre intenst drevet Forhandlingsarbejde, som har kostet megen Tid, er det lykkedes Museets Ledelse at erhverve en møjsommeligt indsamlet Suite af de sjældne Stik. Man hører med særlig Glæde, at der blandt Portrætterne findes Flints Billede af den kendte Agent *Johan Klingberg*, som har indlagt sig udødelig Fortjeneste i dansk Kunst ved at have draget Omsorg for at vor berømte Portrætmaler *Jens Juel* fik en omhyggelig planlagt og meget human Start som Kunstner. Da den unge *Juel* kom ganske ukendt til København og skulde gaa paa Akademiet, fik han som et nyt Hjem i Huset hos *Johan Klingberg* og dennes Brors ansete Vintappergaard i Store Kongensgade i København. — *Johan Klingberg*, som efterlod sig en omfattende Kunstsamling, sørgede for, at *Juel* hurtigt fik solidt betalende Velhavere at portrættere, saa den unge Kunstner fik Mulighed for yderligere Uddannelse ogsaa i Udlandet. Han malede senere de beaandede Billeder af Tidens Storheder ikke mindst indenfor Handel og Søfart. *Frederiksborgmuseet* betalte i Foraaret 36.500 Kr. for et *Juel*-Maleri, og ikke engang et særligt godt, omend nydeligt Portræt.

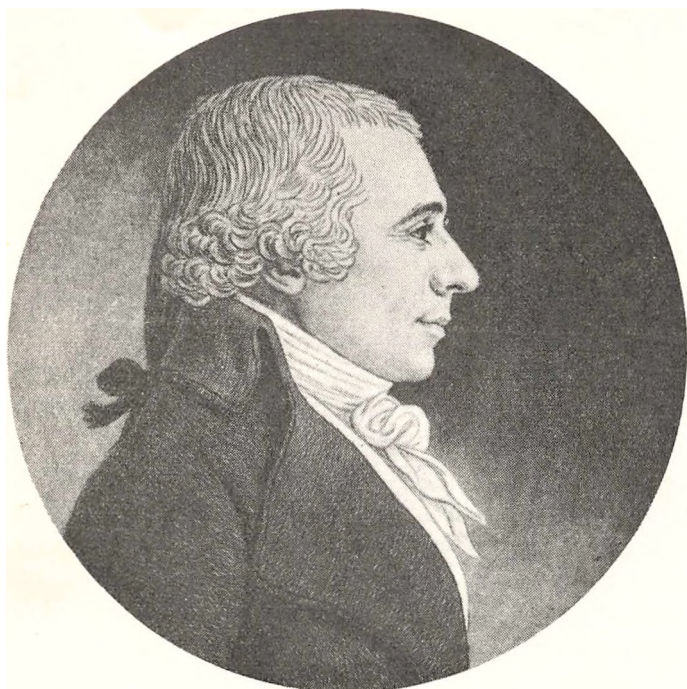
*

Ogsaa det sjældne Flint-Stik forestillende Stifteren af det nu landskendte Hjem i København for ældre veltjente Søfolk *Bombebøssen*, *Peder Norden Sølling*, sikrede Museet sig.

Det fortjener *Sølling* som kun faa. Han, der fødtes i 1758 i Norge som Søn af en dansk Søofficer, blev uddannet i saavel Marinen som Koffardiflaaden og under et Ophold i Norge lagde han især Mærke til de aabne Lodsbaade, man brugte der. De krævede mange Dødsofre hvert Aar. *Sølling* studerede nye Typer i Udlandet. Han kom i 1798 hjem med en ny Model, en lukket engelsk Lodsbaad. Han stred nu den gode Strid mod Aarhundreders Fordomme og fik langsomt indført denne engelske Type, ikke kun i Danmark og Norge, men ogsaa i Udlandet, især i Tyskland. Hans Virkeomraade var lagt fast i Norge, men ved Norges Adskillelse fra Danmark forlod han Norge og meldte sig til Tjeneste som Søofficer ved Audiensen en Dag hos Kong *Frederik VI*, som ærligt og venligt sagde *Sølling* lige ud, at han var lidt betænkelig ved at skulle finde et Embede til ham, der var kommet saa højt op i Aarene.

Sølling svarede ved uden et eneste Ord at vende Mølle hele Audienssalen rundt og paany staa roligt og gøre Honnør for sin Konge, som lidt betuttet lovede *Sølling* ny Ansættelse straks. Han fik Stillingen som en Art Skibsinspektør i Københavns Havn, og lagde med sit vaagne Blik straks Mærke til, i hvilken Grad veltjente gamle Sømænd gik for Lud og koldt Vand i Hovedstaden. *Sølling* sørgede for, at han fik en gammel tohundredpundig Bombe foræret, da den, som han sagde, alligevel intet duede til. Han udbad sig straks derpaa Skipperlaugets Tilladelse til at opstille den foran Skippernes Laugshus som Sparebøsse, saa eventuelt interesserede kunde putte en Skilling deri nu og da til Oprettelse af et Hjem for gamle Sømænd.

Han gik samtidig selv rundt og agiterede. Det lykkedes ham i Aarenes Løb at virkeliggøre sin Idé. Hans

Gilles Chrétien (1754-1811):

Christian Madsen, født 1755, død 1810.

Skibskaptajn paa Ostindien.

*Dette Stik er særlig søgt paa Grund af dets udsøgt smukke
dybe Graving.*

Købt af Handels- og Søfartsmuseet paa Kronborg

Portrætmedaillon sidder derfor i vore Dage paa Bombæssens Ydermur. Norges Lodser har rejst ham en Mindestøtte i Farsund. Kronborg har erhvervet hans Portræt. Tyskland glemte ham.

*

Kommandør Sølling vilde utvivlsomt have taget Oplysningen derom roligt. Han havde altid mere end nok af positivt Arbejde takket være sit klare Blik for Tilværelsen med dens Muligheder og Mangler, og desuden Evne til at begejstres helt og fuldt saadan som den endnu i Helsingør levende Anekdote véd at oplyse — da en af Helsingørs berømteste Sønner, Digteren *Thomas Thaarup* i 1768 længst var dimitteret som Student fra Helsingør lærde Skole og havde faaet sit kendte Successtykke »Høstgildet« antaget til Opførelse paa Det kgl. Teater med Premiere paa selveste Festaftenen for den senere Kong Frederik den Sjettes

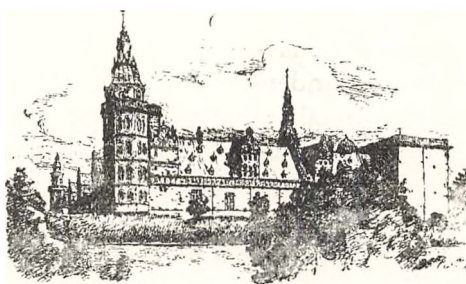
Formæling, saa holdtes der Generalprøve paa Stykket samme Formiddag paa Teatret.

Den overværedes naturligvis af Thaarup.

Han sagde efter Prøvens Slutning til en 14-aarig Dreng, som skulde have sin Debut samme Aften med en Sang som en kvik Bondedreng: Det forekommer mig, lille Ludvig, at du ikke er helt god i din Rolle. Hertil svarede Drengen venligt, at det skulde nok komme om Aftenen. Og »det« kom ogsaa godt nok om Aftenen, thi da han havde sluttet sin Vise, saa sad hele det stopfyldte Teater fuldstændigt maalløst betaget af ham. Der indtraf den kendte sekundkorte Tavshed, som varsler Bifaldsstorm. Men lige før denne brød løs, hørte man i den dybe Stilhed en Stemme i Parkettet begejstret sige højt hen for sig: Det var da Satan til Knægt!

Stemmen var Kommandør Søllings — Drengen var *Ludvig Phister*..

E.F.

SPARE-JUL I DET LILLE HJEM

Af ERIK GRIBSØ

Som en Opmuntring for alle Mænd, hvis Penge-sager administreres af Kvinden, fortælles her om en Mands frygtløse Kamp mod Kvindens medfødte taktiske Sans — og om hans endelige, velfortjente Sejr.

Jeg sad stiltørdigt og prøvede at løse en af de svære Juleopgaver i Bladene, da min Kone pludselig afbrød Tænkningen:

— Jeg vil bare sige dig, at det bli'r en billig Jul i Aar.

Hun sagde det med et Tonefald, som om jeg allerede havde udtalt mig i Sagen. Og det havde jeg jo ikke. Julen havde hidtil faaet Lov at passe sig selv.

— Naa, sagde jeg roligt, for min Skyld kan vi godt nøjes med et Urtepottejuletræ. Det kan staa paa Boghylden.

— Ingen And eller Gaas, ingen store Gaver.

— Enig.

— Og kun Gaver til Børnene. Julen er jo . . .

— Børnenes Fest, ja. Enig. Sig mig, tror du virkelig, jeg aldrig har hørt eller læst om dansk Jul før?

— Og jeg koger altsaa ikke Klejner i Aar.

Det gav et Sæt i mig. Jeg har nemlig brugt Halvdelen af mit Liv til at bekæmpe de modbydeligt Klumper, der dukker op i danske Hjem en Gang om Aaret. Der er nemlig ingen her, der spiser dem, og Gæsterne faar et tungsindigt Udtryk i Øjnene, naar Klejnerne bliver udbudt. Alligevel skal de forarbejdes under Syden og Hvæsen i Køkkenet, de skal lægges til Tørre paa graat Pap, kommes i Blikdaase og kastes ud til Fuglene omkring Helligtrekonger.

— Meget enig, sagde jeg.

— Maaske bager jeg lidt Smaakager.

— Nej, det er ligemeget, sagde jeg. Hvorfor skal Bageren altid kasseres i Juletiden, det er ikke en Maade at behandle fuldt udvoksede Forretningsfolk paa. Køb et Par Sukkergrise og en enkelt Julekage. Vi behøver forresten ikke at invitere nogen i Aar. Hvorfor skal vi altid lave Jul for alle mulige Mennesker?

— Er det *min* Familie, du kalder »alle mulige Mennesker«? Jeg har godt nok mærket . . .

— Det er *alle* dem, der kommer rendende og siger »Glædelig Jul« og ryger mine Cigarer og drikker min Julesnaps.

— Der er noget om det, du siger. Hvis de kommer i Aar, gør vi det *pænt, men billigt*. Man kan da godt holde Jul uden Snaps og hjemmelavet Leverpostej. Jeg køber lidt lækkert hos Viktualiehandleren.

*

Pludselig saa jeg den Fare, jeg svævede i. Kvinder er snedige. Deres Forslag kommer altid paa en eller anden Maade til at se ud, som om de er fremsat af Mændene. Det er nedlagt i Kvinderne. Men maa jeg spørge, om nogen sund og naturlig voksen Mand i dette Land frivilligt giver Afkald paa Juledags

Frokost, hvis han ellers er ved sine fulde fem og har Raad og Mave til det? Nej, siger jeg, denne Dag er Kvindens Plads i Køkkenet, og Mandens inde ved Bordet. Saadan har det altid været, og saadan bør det vedblive at være. Her maa sættes ind med et mesterligt Modangreb.

Jeg besluttede mig for Sylte-Teknikken, nogle manende, ildnende Ord, der kunde lægge Røgslør ud og sprede de grimme Tanker.

— Skal vi nu ikke prøve at skelne klart mellem væsentligt og uvæsentligt, sagde jeg, — mellem de gode, gamle danske Juletraditioner, og saa dem, der er kommet tilløbende i de senere Aar. Vi kan godt spare. Vi behøver ikke Mistelten, det er vistnok noget udenlandsk, og vi skærer lidt ned paa Kravlenisser, Adventskranse og Julebukke — og det dér med Luciabrude, det er jo svensk . . .

— Vi har da aldrig haft Luciabrude inden for vore Døre.

— Nej, sagde jeg strengt, og de vil heller aldrig nogen Sinde blive taalt i *min* Lejlighed. Der kan gaa Ild i Haaret.

— Vor Lejlighed.

— Ja, der ser du, vi er igen enige.

Jeg rejste mig og gav den fuld Gas:

— Der ligger i det hele taget en nationaløkonomisk Opgave for det danske Folk her i Juletiden. Vi maa spare paa unødvendige Ting *ude fra den store Verden*, alt det valutaslugende. Vi maa se noget mere paa Samfundets Vel, derved gavner vi ikke alene vort Land *som saadan*, nej, jeg siger, vi gavner ogsaa os selv, alle de Tusinder af almindelige, gode danske Hjem, som hele Samfundet bygger paa. Og dertil regner du vel ogsaa vort Hjem, ikke sandt?

— Ih, du forbarmende, sikken et Ordforraad; det kunde du blive Folketingsmand paa. Men du kom lidt væk fra Julesnapsen?

— Aldeles ikke, støt dansk Arbejde, sagde jeg alvorligt, det er, hvad jeg mener om Situationen . . . som den tegner sig . . . i Dag . . .

— . . . for vort gamle Fædreland, ja, Tak, nu har jeg forstaaet det: Ingen Klejner, for dem kan du ikke li', ingen Mistelten, for den kan du ikke spise. Og ingen Gæster, for de ta'r den fattige Mands Julesnaps. Men ellers skal vi ha' den sædvanlige Jul, og jeg skal ase og mase og være dødtæt Juleaften, saa jeg ikke kan slæbe mig rundt om Juletræet.

— Da ikke efter din egen Plan, sagde jeg, du sætter dig midt paa Gulvet, og vi bærer Potte-Træet rundt om dig.

Hvordan er det du taler om en af de kønneste Juleskikke. Det er jo Foraaret, man tager med ind i Vinterens Stue . . .

— Menneske, sagde jeg, du er jo Digter. Er der mere?

— Ja, Marcipanfigurene. I Fjor smurte I Frugtfarve paa Væggene, saa vi maatte tapetsere om. I Aar faar I ikke Lov at farve dem . . . og der skal mere Flormelis i, saa de bliver knaldhaarde. Det drøjer paa dem.

— Kæreste, sagde jeg, alle disse Detailproblemer, maa jeg be' om de store Linier.

Datteren kom slæbende hjem med et Foreningsjuletræ

Tegning af Jensenius

— Mandelgaven, fortsatte hun, den køber jeg selv i Aar. Det ligner ikke noget, det altid skal være Pebermyntepastiller, som vi andre ikke kan li'.

— Køb en Flaske Parfume, sagde jeg.

Pludselig blev hun mild:

— Vi skændes jo ikke, sagde hun, vi drøfter Julen ... i sidste Øjeblik, som sædvanlig. Vi plejer jo at styrte rundt Juleaften og købe Gaver og Julekort og Mad og Juletræ.

*

Slaget var tabt i første Omgang. Den store Tale har udmattet mig, og jeg satte mig med Avisen, godt sur. Lidt efter lokkede hun mig til at være med til at lave en Nedsæringsliste, afpasset efter Indkomst og manglende Formue og Barnets fremrykkede Alder (Nyttegenstande).

Saa kom Datteren farende ind og smed Skoletasken fra sig: Dags, Juleferie. Snakker I Jul?

— Ja, sagde jeg med Gravrøst, din Mor og jeg ...

— Hvad er det for en Stemme, Farmand, er du blevet sagt op? Jeg tog mig i at sige: »Det er meget værre«:

— Din Mor vil fortælle dig noget om Julen, sagde jeg. Men det kan allerede nu røbes, at vi skal ha' Juletræ i Aar. Saa stort. Jeg holdt Haanden to Centimeter over Gulvtæppet.

Min Kones flakkende Blik fik mig til at drive haardt paa. Her laa dog en chance:

— Juledag springer vi over, men 2. Juledags Aften er der en halv Frikadelle til hver, indpakket i Julepapir ...

— Gaar du ikke for vidt? sagde min Kone. Der er dog Mennesker ...

— Enig, sagde jeg. Men hvorfor skal vi, der faar Mad hver eneste Dag i den øvrige Del af Aaret, ikke ha 'noget, bare fordi det er Jul?

Min Kone fremviste den barberede Juleseddel.

— Nyttige Julegaver, sagde Datteren. Hvad betyder det?

— F. Eks. Vanter.

— Nej, sagde jeg, vær nu ærlig. Det er en Venstrevante i Aar og en til højre Haand næste Jul.

— Ingen Gæster Juledag? læste Datteren.

— Næ, sagde jeg, ikke ud over din Mors Familie.

— Nu skal du altsaa holde dig til Sandheden, sagde hun. Du ved, at din Familie er lige saa velkommen.

— Jamen, du har 38 Brødre eller der omkring. Du maa i hvert Fald købe en hel Kasse Cigarer for dine Julepenge, saa der ogsaa kan blive en enkelt Cigar til din Mand.

*

Saa satte jeg alt paa eet Bræt. Mit sidste Trumfkort. Nu maatte det briste eller bæse.

— Godt, sagde jeg. Saa er vi enige om Jul i Ødemarken. Men det betyder selvfølgelig ogsaa, at der ikke kommer nogen Juledekoration.

Hvor haardt Ord, det var, maa jeg lige forklare. Man maa forstaa, at jeg hvert Aar egenhændigt laver en meget paaskønnet Kæmpchøj paa gloende Pælc, en Landsby med Gadekær og Skøjteløbere eller en Købstad med rigtige Lys i Vinduerne. Det er, tør jeg sige, en af vorre mest grundmurede Traditioner.

— Det kan du ikke mene, sagde min Kone.

— Det er rigtig godt tarveligt, Farmand.

Saa lige en Afpudsning, og de ville være groggy:

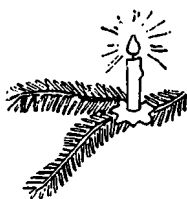
— Jeg havde tænkt mig at bygge en hel Trolde- og Nisseby i Aar, sagde jeg roligt. Men det bli'r der *desværre* ikke noget af. Ja, det er jeg virkelig *den første til at beklage*.

Saa gav min Kone op — og mærkeligt nok steg hendes Humør straks. Det myldrede med gode Ideer til Julebordet, deriblandt And og Sylte, hjemmelavet Leverpostej og Snaps. Vi delte os i tre Hold og for Byen rundt efter Ting og Sager. Datteren kom

slæbende hjem med et Foreningsjuletræ, som ikke kunde komme ind ad Døren. Men det savede jeg jo bare midt over, mens Kvinderne flyttede nogle af Møblerne paa Loftet.

— Ring saa efter din Familie, sagde min Kone, din Far er saa julehyggelig.

— Send Bud efter alle 38, sagde jeg. Jeg kan jo godt li' de Fyre.

GENERAL CLASSENS SPILLEBORD

Det er lykkedes Landsretssagfører Viggo Friderichen, Sanct Annæ Plads, paa en Auktion at erhverve et sjældent Frederiksværk-Møbel, som ejedes af Enken efter Baadudlejer Petersen, Frederiksværk. Det er General J. F. Classens meget smukke Spillebord, som staar i Landsretssagførerens Spisestue, men kun tages i Brug ved særlig festlige Lejligheder. LRS. Friderichen har i mange Aar været knyttet til Nordsjællændere, der holder af et Slag Kort. Først med den gamle, længst afdøde Holzførster Salicath, »Landbolyst« ved Hillerød, derefter med afdøde Professor Vilhelm Andersen, Fredensborg, — og med flere Medlemmer af den kendte Slægt Sylvest.

Nordsjællandske Kreatur-Karavaner paa Skærver

☆

Minder fra Drengenaar i Kregme

Af

KARL OLUF HANSEN

Pensionist *Karl Oluf Hansen*, Bjørnehoved, Frederiksværk, fhv. Portner paa Hærens Krudtværk, fortæller her Træk fra Drengenaarenes Kregme.

✧

Før Hillerød-Frederiksværkbanen blev anlagt, foregik al Transport ad Landevejen. Det var en drøj Tur for Mennesker og Kreaturer, naar en Karavane skulde helt fra Halsnæs over Kregme til Frederikssund. Den Gang var Vejene belagt med Skærver, og Kreaturerne Klove blev godt ømme. Mens Dyrene lagde sig paa Vejen for at hvile sig, gik der Bud til Købmanden i Kregme, og saa fik Driverne Kommenskringler og Brændevin.

Lederen af Driften var en høj, flot Mand med et stort Fuldskæg. I Haanden havde han et vældigt Egespir, og om Halsen en Kæde med en Fløjte. Med den gav han Signal, naar Karavanen skulde videre. Denne Mand blev kaldt »Løjtnanten«. Hans Kone hed Frederikke, og desuden var der Hjælperne. Jeg husker Øgenavnene paa nogle af dem: »Tambourmajoren«, »Kristian Linedanser«, »Smedegnisten«, »Klinke Søren« o. s. v.

*

Man kan ikke sige, at disse udmærkede Mennesker just var Afholdsfolk, og naar de havde rastet og taget for sig af Kringler og Brændevin, maatte de somme Tider hjælpe Frederikke paa Benene. Alle behandlede Dyrene godt, de slog dem aldrig, og vi Dreng fulgte dem paa Vej.

En Kusk, som gik under Navnet »Kobber-Frederik« og kørte med Kobber fra Valseværket, der dengang laa hvor nu Vaskeriet

»Chik« ligger, fik engang en Hest, en rød Hoppe. Da han første Gang skulde spænde den for Vognen, bed den ham i den ene Arm, men han var en stor, stærk Mand, saa han tog en Bringekobbel og slog den i Hovedet, saa den satte sig ned paa Hammelen. Nu fik han Seletøjet paa den, og rask gik det ad København til. Men fra den Dag bed den aldrig mere »Kobber-Frederik«. Den Gang var der jo mange Køretøjer paa Landevejene, og som Regel bedede man paa St. Lyngby Kro, Skovlyst Kro ved Hillerød eller paa Rudersdals Kro. Det fortælles, at mange af Kuskene, som ikke havde saa meget Æde med til Hestene, stjal fra de Heste, som var godt forsynet. Men fra den røde Hoppe blev der aldrig stjaalet, — det skulde den nok selv sørge for.

*

En Gang sneede han inde i København i nogle Dage, og da han kom hjem til Vognmanden og blev afkrævet Penge, sagde »Kobber-Frederik«: »Naar Bæstet og jeg skulde have noget baade at æde og drikke, maatte Regnskabet gaa lige op.« »Kobber-Frederik« havde i de 3 Dage kørt Sne for Københavns Kommune.

Da Banen kom, forsvandt den meste Kørsel paa Landevejene, og »Kobber-Frederik« flyttede ind til Svanemøllekroen. Hesten blev hos Vognmanden, men ingen andre end »Kobber-Frederik« kunde komme den nær. Man satte saa en Avnkurv paa en Stage, og fra en anden Baas langede man Foderet ind til den.

Det kunde jo ikke blive ved at gaa, og til sidst maatte den slaas ned.

Frederikke maatte sommetider hjælpes paa Benene —

JON LITLE -

EN NORDSJÆLLANDSK STORMAND

Af
B. ROSENKILDE NIELSEN

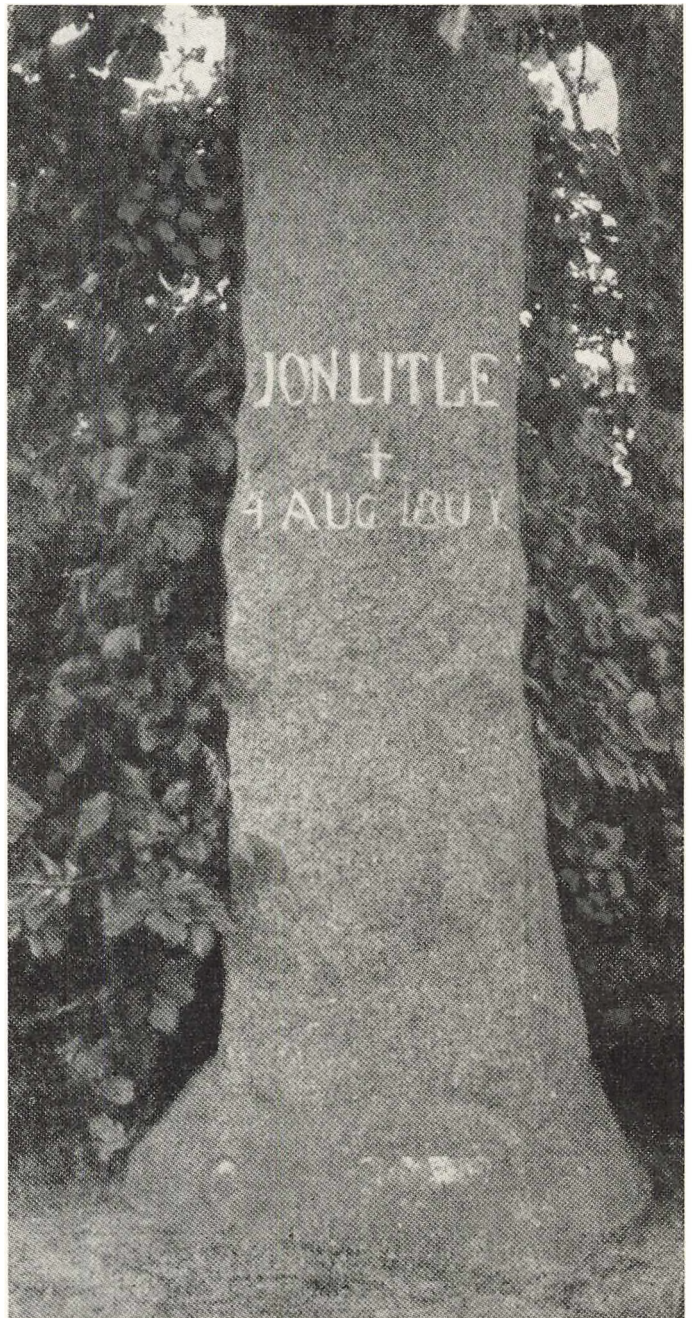
Fra Fortids Værd træder *Jon Jonsen Litle* frem i det Herrens Aar 1305. Navnkundig Adelsmand, Søn af *John Regmodsen*, Ejer af Hørningsholm, (Hørsholm), Moderen *Cecilie af Hvideæt*, Datter af *Ebbe Sunesen*; Morbroderen *Johannes Marsk* død under Korstog, en Søster *Benedikte* formælet med Kong *Sverker Karlsson*, og altsaa svensk Dronning. 1248 nævnes Ridder *Litle* i bevarede Skrifter fra Tiden for første Gang, idet han mageskiftede Gods i Lille Værløse til Esrum Kloster; af Storgods var Besiddelser i Skaane, paa Møen og Størsteparten af Nordøstsjælland. Man ser en Mand af fornem Byrd og Stand, *John Litle de Scania*, og ikke tynget ses af, at han skænkede Ejendomme til sjællandske Kirker og Klostre, en Troens og Retsindets Mand i en Ulykkestid for Riget og dets øverste. Som en Kong *Lear* stod Kong *Erik Plovpenning* i Strid med sine Døtre og Svigersønnerne, Norges og Sveriges Konger, og Landet var invaderet af plyndrende Skarer af Lybækkere, Holstenere og Slesvigere.

Stolt og støt i Stormen stod Ridderen, ydmyg from og dog verdensanskuende Statsmand, der indtraadte i Landets Styrelse vendt blandt andet mod Ærkebispem i Roskilde, *Jakob Erlandsen* for at tilvejebringe Ro og Orden. En Rejse til Paven i Rom var et Led i Kongens politiske Spil mod Roskildebispen, og Ridder *Litle* fra Hørningsholm sporede sin Hest.

1276 og 1282 er Ridderen Dommer som Mægler i Voldgiftssager mellem den svenske Kong *Valdemar* og hans Broder *Magnus*, i Tvistigheder de Skaanebønder imellem. Og sidstnævnte Aar i Martii Maaned mødtes Ridder *Litle* med faa udvalgte i Vordingborg, hvor vedtoges Udkastet til det ærefulde og betydelige Dokument, der skulde blive til Rigets første Grundlov.

Vi vil sige *John Litle* og dette Stykke middelalderlige Danmarkshistorie Farvel, da »den frommeste og navnkundigste Ridder i Danmark«, den 4. Augustii, 1307, lukkede sine Øjne paa Hørningsholm.

Mindesten over Jon Litle, Ridderen til Hørningsholm

To navnkundige Brødre af de *Litlers* Æt og begge benævnet *Rosæfontanus*, fra deres Domicil og Virke i Roskilde, var *Mathias* og *Petrus Parvus*; omtalt i Professor *Jens Worms*: «Forsøg til et Lexicon over danske og islandske lærde Mænd...» Om *Mathias* hedder det, at han kaldes Lille eller Litle og var af dansk adelig Slægt. Som Skribent staar han for nogle af Reformationstidens gudelige Skrifter som »*Urbani Regii*« (Siælens Lægedom for de karske og seige i disse farlige Tider og i Døds Nød), K. 1544; forstaaelige Publikationer fra en Kirkens Mand. Betydeligere var Broderen *Petrus*, der 1552 blev Professor *Rhetorius* ved Kiøbenhavns Universitet og døde 1559. I sin Ungdom udrejste han i det aandeligt gærende Europa og traf Tidens Aandsfyrster, Melancthon og Luther. Forstaaeligt, at *Petrus* blev grebet saa dybt i sit Sind, at han ved sin Hjemkomst i København bekendtgjorde den evangeliske Lærdom, og hans litterære Produktion helt var helliget det, der gennemstrømmede ham; nogle Arbejder paa Latin under Forfatternavnet *Petro Parvo Rosæfontanus*. Svarende til Apostelnavnet og helt i aandelig Arv efter Ridder *John Litle*, ser vi *Petrus* stejlt og klippefast i 1523 følge sin Konge, *Christian d. Anden* i Forvisningens bitre Nedgang.

*

Slægten i Sekler, og vi naar frem til Slagelse den 8. Januar 1786, da *Christian Nieman Rosenkilde*, af de *Litler*, *Parvus-Rosæfontanus-Forfædre*, kommer til Verden. Adelen er blevet borgerlig og endog af borgerstand i smaa Kaar — pekuniært. Men Ære, Værdighed, Ydmyghed, Trofasthed og Rejsningens Styrke er i Behold og gaaet uforandret gennem de mange Led. Det hedder jo om »gamle *Rosenkilde*« hos *P. Hansen*, at han »var et ualmindeligt velbegavet, idérigt, varmhjertet og fint Menneske, der allerede i Drengesaarene vandt mange Venner ikke mindst ved sit straalende Humør.« Fra *B. S. Ingemanns* Erindringer fra Alumneaarene paa Slagelse Latinskole, ved vi, at *Rosenkilde* ikke lod sig gaa paa, trods klejn af Vækst, spinkel som en dirrende Pilekvist og fattig af miljø.

Rosæfontanus, *Rosenkilde*, tog sin Artium i København og kom som Huslærer til Aarhusegnen, blev senere Skolelærer og Kantor i Byen. I gulnede Numre af »*Aarhus Stiftstidende*« kan man følge hans Livsfærd, borgerlig gift med *Maren Falk Rasmussen*, en Købhandsdatter, som Lærer, Musiker, Journalist, Forfatter og til Skuespillerens mange Roller paa »*Apotekerens Loft*« og i Det dramatiske Selskab.

*

I November 1814 kom Kronprins, senere *Christian VIII*, paa Gennemrejse fra Norge til Aarhus, og hele

Christen Niemann Rosenkilde (Rosæfontanus)

Tegning fra Ungdomstiden i Aarhus. — *Rosnkildes* Ven fra Ungdomsaarene, *Søren Kierkegaard* skrev, da han havde set »*Gamle Rosenkilde*« i »*De Uadskillelige*«, »at *Rosenkilde* altid, naar han gjorde sin Entré, kom ligesom direkte fra Uendeligheden og med dennes Fart, besat af Lunets Aander«.

Staden hylkede Landets Drot, blandt andet ved to Forestillinger i Det dramatiske Selskab, hvor Monarken særlig interesserede og morede sig over gamle *Rosenkilde*: »De hører sgu hjemme paa Det kgl. Teater«, udtalte Kongen, og efter Hjemkomsten til København, gjorde han Teatret opmærksom paa den Aarhuskuespillers Talent.

Men gamle *Rosenkilde* havde et Hjem; et Par slet aflønnede, men faste Bestillinger foruden Kone, en Svigermoder og en Svigerinde og to Børn at forsørge. Turde han gøre Springet ud i det uvisse, til Scenen i København?

Stille, uden at nogen anede det, rejste *Rosæfontanus* til Hovedstaden, da han havde modtaget Meddelelse om, at han skulde aflægge Prøve paa Teatret, og for en Gangs Skyld svigtede hans gode Humør ham. Der strakte Holmens Kanal sig neden for hans Vinduer, skulde han ikke hellere kaste sig i den og derved befries for nagende Tvivl og Angst! Tankerne gik mod det fjerne Hjem og paa dem han ejede dér. Han styrede derpaa sine Skridt mod det gamle Teater, som skulde blive ikke alene hans, men Datteren *Julie Sødring* og Sønnen *Adolph Rosenkildes* andet Hjem.

Julenissens Avislæsning

Her er et lille Udpluk af, hvad Julenissen i Aarets Løb har faaet Øje paa i de nordsjællandske Blade:

Ikke bagvendte.

15. Oktober 1959: »En straalende Oplevelse — selv for forvendte Vikinger.«

Vanskeligt Navn.

19. November 1959: »Entreprenør Walter G2e2v2i2t2z, Svaldergade, Slangerup, fylder paa Lørdag 70 Aar.«

Under Bordet.

14. December 1959: »Under Kaffebordet læste Pastor Andersen en Historie ...«

Lokalsprog?

18. December 1959: »Man behøves ikke at gaa over Aaen efter Vand — Hørsholm har det hele —!«

Lud — eller Uld?

26. December 1959: »... Vanter, der kan bruges til Aalestangning i Vinterkulde. Garnet spindes med Kvindehaar og Lud, og det giver en solid Traad.«

Vil Molboerne sejle til Genboerne inde i Landet?

13. Januar 1960: »Fra Mols til Odder? Færgerute over Kattøgats smalleste Sted.«

Hollænderne paa Lolland.

24. Januar 1960: »Filmens Handling udspiller sig efter Manuskriptet i en Landsby paa Lolland, men det viser sig altsaa, at Søborg gør det ud for det samme paa Filmstrimmelen ... Søborgs Beboere følger spændt med i Begivenhedernes Gang, og en Del har allerede meldt sig som Statister i Haabet om at kunne illudere som gæve Hollændere ...«

Surrogat.

20. Februar 1960: »Saa tog hun vores Brød, skar Skorperne ud som Kaffebønder og brændte dem paa en Pande. Og det lavede hun saa Kaffe paa.«

Procentregning.

22. Februar 1960: »Resultatet af Veterinærdirektoratets aarlige Mælkeprøver vedrørende den smitsomme Kalvekastning foreligger nu og viser et særdeles fint Resultat for Frederiksborg Amt. Her blev 3,770 Besætninger undersøgt, og 3,777 eller 99,9 pCt. bestod Mælkeprøven.«

Hm!

24. Februar 1960: »Vi var dumpet ind paa et os ukendt Værsthus ...«

I pælevis — ja, maaske endda i stolpevis!

12. Marts 1960: »Vandgrød og 3 Pæle Øl.«

Ikke rød Aalborg, men mørkebrun — Oldenburg.

19. Marts 1960: »Aalborghingsten Gro Mølgaard, mørkebrun, 5 Aar, kaaret i 2. Klasse A, staar til Salg ...«

To af hver! Facitliste udbedes!

4. April 1960: »UNESCO har foretaget en Undersøgelse over Skolegangen Verden over. Der er ialt 550,000 Børn mellem 5 og 14 Aar — og to af hver gaar overhovedet ikke i nogen Form for Skole.«

For tørt?

28. April 1960: »Den kvindelige Bilist besluttede at føre Sagen til Ende, hvilket vil sige, at hun i Gaar kom for Retten, hvor hun blev frifundet. Vejarbejderens Vidneudsagn holdt ikke Vand. Dommeren kasserede det.«

Gymnastik.

23. Juni 1960: »... Gutteorkester, svenske Folkedansere og Gynmaster ...«

Melby eller Nebel?

23. Juni 1960: »Melby fester for Nebel Mølle.«

Det er, hvad der kan ske!

1. Juli 1960: »Det skandinaviske Herrekor i Los Angeles sang, og derefter spillede den norske Violinistinde Caden fjollet, for det er da noget, der kan ske for enhver.«

Sabelsluger?

11. Juli 1960: »Spiste Flæskesværd i Stedet for Kager ... Gode Raad var dyre, men i et Omklædningsrum fandt man en Pose med Flæskesværd, og med dem gennemførtes Nummeret, uden at Publikum opdagede det. Men Personalet bag Tæppet morede sig gevaldigt, da Puggaard-Müller begyndte at spise Flæskesværd.«

Overlevelsesmuligheder?

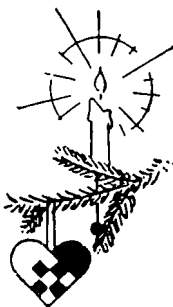
18. August 1960: »Derfor er de Ænder, der bliver skudt, ogsaa større og bedre, end de plejer at være, og flere af dem vil have Mulighed for at overleve Sæsonen.«

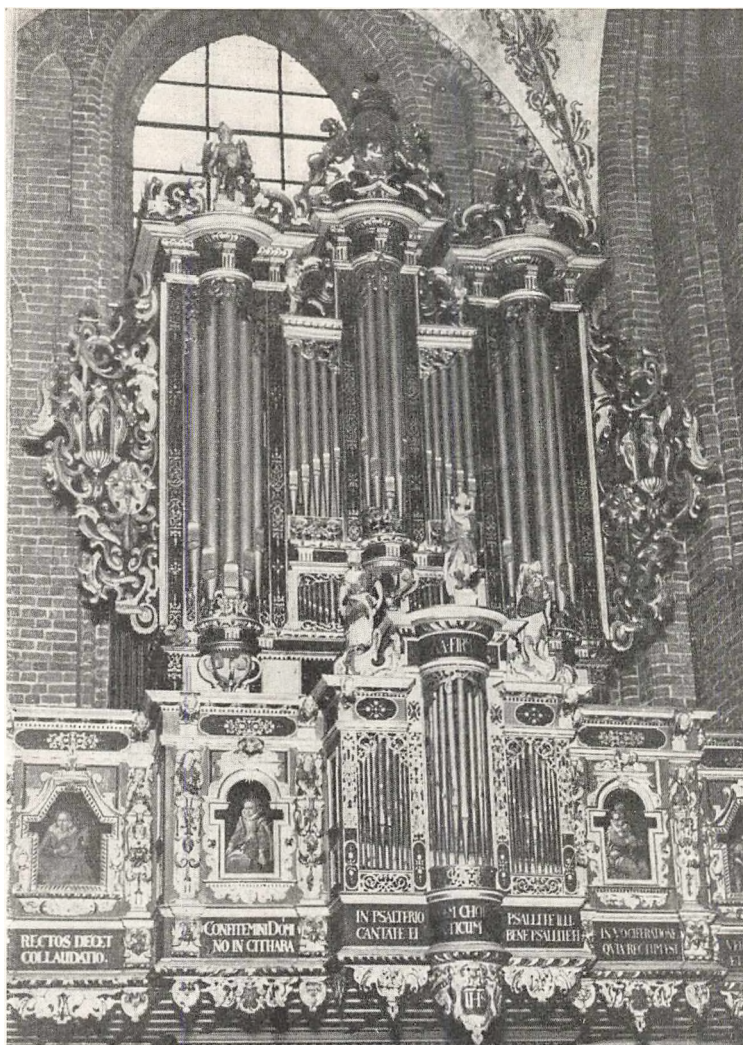
Hymne til Hymen · Længer, jo værre!

22. August 1960: »Naar unge Par indfandt sig i hans Smedie for at blive viet, lagde han for en Stund Værktøjet fra sig og smedede de unge i Hymnens Længer over Ambolten.«

Slagsmaal og Skaller.

1. September 1960: »Et Par Drengene havde for at laste Østerskaller til England etableret et rask Slagsmaal i Skolegården ...«

Orglet i Sct. Mariæ Kirke i Helsingør

Ukendte Malerier og gamle Orgelpiber

Omkring Fornyelsen af Buxtehude-Orglet i Helsingør Sct. Mariæ

~ i Mindeaaaret 1960 ~

Af

NIELS FRIIS

Orglet i Helsingør Sct. Mariæ Kirke, der — selv om kun dets Facade er bevaret som i gammel Tid — er meget berømt, fordi den store Komponist Diderik Buxtehude i sine Ungdomsaar var Kirkens Organist, er i dette Efteraar blevet restaureret og fornyet; man har fejret 300 Aars Dagen for hans Ansættelse ved Kirken, i Oktober 1660, paa denne værdige Maade, ved at sætte det prægtige Renaissance-Orgelhus smukt i Stand og give det et Indhold, der svarer helt og fuldt til dets Ydre: et nyt, dejligt Orgel, formet i den store Mesters Aand og i Overensstemmelse med Stilen fra hans Tid.

*

Det første, man gjorde, da det betydningsfulde Arbejde skulde begynde, var at gaa i Gang med Restaureringen af Orglets Facade, og baade Hovedorglet og det mindre Rygpositiv foran det. Opgaven løstes for Størstepartens Vedkommende af den fremragende Specialist, Konservator P. K. Andersen i Hornbæk, der kan se tilbage paa saa mange fine Arbejder af den Slags. Man var ligesom forberedt paa, at Restaureringen godt kunde bringe Overraskelser; i Forvejen havde man nemlig under mange Lag Maling paa et Par Brædder i Orglets Underdel fundet meget vigtige Oplysninger til Klarlæggelse af det gamle Orgels musikalske Egenskaber som de var i Diderik Buxtehudes Tid.

Billedet af Tyrken paa en af Orglets Sidefløje

Der skulde da heller ikke gaa lang Tid, før det viste sig, at Orgelhuset rummede helt ukendte Ting, ikke i det indre, hvor alt gammelt længst var borte, men i det ydre. Ved nøjere Eftersyn og Afætsning af Felterne paa Hovedorglets Sider kom en Række Malerier til Syne. Spændingen voksede, da det sporedes, at en Del af disse Malerier var Portrætter, og selv om den atter dæmpedes, da det viste sig, at ingen af dem kunde identificeres, stod det dog fast, at det var et i mange Henseender usædvanlig Fund, der her var gjort.

Renæssanceportrættet,
som man skulde tro forestillede Chr. den Fjerde
Tegnet af Lars Friis

Malerierne er, kan det nok fastslås, ingen Kunstværker. De staar ret groft og enkelt trukket op, udført i en neutral brunlig Hovedfarve. De skønnes efter deres Stil og Bemalingens Karakter at hidrøre fra Renaissance, altsaa fra Buxtehude-Orglets Tilblivelsestid, og Sagkyndige, der har set paa dem, er af den Mening, at de, saaledes som de er anbragt, helt og fuldt opfylder dekorative Formaal. Herpaa kunde iøvrigt ogsaa den Omstændighed tyde, at de maledes, dekorative Indramninger, der omgiver Portrætterne og de øvrige Motiver, er yderst dominerende.

*

Eet af Portrætterne — som altsaa næppe er Portrætter — tiltrak sig i første Omgang en Del Opmærksomhed. Man fik den Tanke, at det kunde forestille Kong Christian den Fjerde, i hvis senere Regeringsaar Instrumentet jo er bygget, og Billedet har ogsaa i al sin Enkelthed en vis Lighed med den store Renaissancekonge. Der er dog intet, der tyder paa, at det er ham, der er afbildet — heller ikke, hvad en anden udkastet Teori indicerede, Orglets Bygmester, Johan Lorentz. Men maaske har Maleren, der udførte det, villet vise en Type fra Tiden, for ogsaa at have den repræsenteret i Udsmykningens saa brogede Repertoire.

*

Dette er for Alvor broget og springende. I de øvrige Felters Medailloner ser vi fremstillet saa vidt forskellige Motiver som en laurbærkranset Yngling, et andet Mandsportræt, let diabolisk i Anstrøget, en Kvinde, rigt udstyret med draabeformede Øredekorationer — hun synes let karikeret — fremdeles en Engel, hvis ene Vinge peger op, den anden ned — samt, højst ejendommeligt paa dette Sted, en Tyrk! Ogsaa en Globus er der, hvad den saa end har skullet symbolisere. Otte Felter er der ialt, fire paa hver af Orglets Sider; den ottende Dekoration er blot en Roset — her er aabenbart Malerens Fantasi m. H. t. Personfremstillingen ganske sluppet op!

*

Et andet Haab, som spirede lige, da man havde opdaget disse ejendommelige, ukendte Malerier, glippede ogsaa. Der kunde jo, paa dette Sted og i denne Placering, have været en Mulighed for at støde paa et Portræt af selveste Mester Buxtehude, Dirich Hansen Organist, som han hed blandt sine Medborgere i Helsingør. Det vilde have været noget nær en Verdenssensation, for noget Billede af den berømte Mand, hvis Værker den Dag i Dag hører til Musiklitteraturens Grundstene, eksisterer ikke, skønt man den sidste Menneskealder har gjort meget for at efterspore et saadant — baade i Helsingør og i Lübeck. Haabet svandt iøvrigt endda meget hurtigt bort, fordi det viste sig, da Billederne paany kom frem for Dagens Lys, at de

maa være blevet til i hvert Fald et Par Aartier før den store Komponist blev Sct. Mariæ Kirkes Organist.

*

Fik man saaledes heller ikke ved denne Lejlighed det saa stærkt savnede Portræt af »den store Dansker«, som Buxtehude jo ofte kaldes, knyttedes der dog ved den store Fornyelse af Sct. Mariæ Kirkes Orgel en anden, næsten personlig Forbindelse bagud, til hans egen Tid og ham selv. Det skete takket være 27 gamle Orgelpiber, der sad — og stadig sidder — i Facaden til Orglets Rygpositiv, og som var de eneste klingende Dele af Orglet fra Buxtehudes Tid, der undgik at blive kasseret, da der midt i forrige Aarhundrede blev bygget et nyt Orgel bag den gamle Facade.

*

De er fra 1600 Tallets første Tiaar og skyldes Christian den Fjerdes Orgelbygger, den allerede nævnte Johan Lorentz; det var ham, der byggede Mariæ-Org-

let i dets oprindelige Skikkelse — det ændredes senere, i 1662, en Del efter Buxtehudes Anvisninger. Om disse gamle Piber ved vi med Sikkerhed, at de har klinget under den unge Buxtehudes Hænder, som en Del af det Instrument, paa hvilket han vandt Berømmelsen. De er virkelige Klenodier, og det saa meget mere nu, efter at begge de Orgler, han spillede i sin Storhedstid i Lübeck, som Organist ved Hansestadens Marie-Kirke, er gaaet tabt i Krigens Malstrøm. De 27 ærværdige Piber er nu rettet op og gjort klingende paany, og ud fra deres Toner som Grundlag er hele det nye Instrument bygget op.

*

Gamle mærkelige og ejendommeligt anbragte Maleriers Afdækning og minderigt = kostbare Orgelpibers »Genfødselse« var de to Ting, der især kom til at farve Fornyelsen af Orglet i Helsingør Sct. Mariæ Kirke i 1960. Begge vil de langt ud i Fremtiden give dette det danske Buxtehude-Orgel dets særlige Præg som Kulturminde.

*Bækket landskab ved Frederikssund,
tegnet af N. Lindberg*

*EN VINTER LANG OG TRANG
MED SNEEN OVER VANG;
MEN ER DEN NOK SAA LANG —
DEN VARSLER VAARENS SANG
M. W.*

Bedstemors JULEBOLLER

A/
ERIK GRIBSØ

Tegning af Jensenius

Jeg forlader den matematiske Bage-Metode og forsøger Slumpe-maaden, — med et Resultat, der forbløffede baade Kvinderne og mig.

Bare jeg kunde huske Opskriften, saa skulde I lige se ... Vi talte om at bage. Nu maa jeg straks sige, at jeg er ret anerkendt for min Bagning. Mine gode, gammeldags Berliner-pfankuchen mislykkedes ganske vist engang og skaffede mig et daarligt Bage-Rygte i nogen Tid, men senere har jeg med Held kastet mig over saa vidt forskellige Bagværker som Rosenbrød, Jodckager og Teboller. Jeg tror, at Hemmeligheden ligger i, at jeg meget nøje følger Opskrifterne, jeg vejer og maaler og tager ingen Chancer.

— Det er nu bedst at ha' det paa Fornemmelsen, sagde min Kone. Jeg ved lige paa en Prik, hvor meget der skal i, det er, li'som det ligger i Fingrene. Hvad er det for en Opskrift, du snakker om?

— Bedstemors Boller, sagde jeg. Vi Børn fik altid nogle dejlige Boller hos Bedstemor, nogle store runde Boller med Jordbær-syltetøj i ...

— Er de fleste Boller ikke runde? spurgte Datteren.

— Du skulde hellere lære lidt Husholdning fremfor at spille klog, mente jeg.

— Ellers plejer du at sige, jeg forst og fremmest skal passe Skolen, sagde Barnet.

— Hvis det er Palmin-Boller, du fabler om, skal jeg forklare dig, hvordan det gaar til, sagde min Kone, men du staar jo og stirrer paa Bagsiderne af Melposerne, det gi'r jeg ikke meget for.

Det var en Provokation.

— Selvfølgelig kan jeg ogsaa bage paa den Maade, sagde jeg — selv om jeg fortrækker den matematiske Metode. Hvis I kan holde jer fra Køkkenet en Times Tid, skal jeg bage Bedstemors Boller, saa I aldrig skal glemme jeres Farmands Bagekunst.

Nu var det sagt. Og nu maatte jeg gøre Forsøget.

Jeg gik derud og tog Bestik af Poserne med Mel, Æg, Gær og Sukker. Midlerne var til Støde. Maalet kendte jeg: Bedstemors berømte Boller. Men hvordan bar Bedstemor sig ad? Da jeg var Barn, tænkte jeg jo ikke paa, hvad der egentlig var gaet forud. Naar vi kom paa Besøg, laa Bollerne der bare, store og runde og lækre. Men Æg og Mel maa der vel ha' været i dem, det er der næsten i alting. Jeg slog seks Æg itu og piskede det hele godt sammen. Saa rørte jeg en Slump Mel op i. Det saa helt tilforladeligt ud. Salt? Er der ikke Salt i næsten alt? Jeg kastede en Haandfuld Salt op i Skaalen. Saa gik jeg i Staa og tænkte paa min gamle Bedstemor. Der lugtede altid af Lavendler over hele Huset, men det var jo ikke givet, at hun kom Lavendler i Bollerne. Jeg satte mig paa Køkkenbordet og prøvede at erindre Smagen. Bedstemors Boller var baade søde og fede. Jeg hældte et halvt Pund Sukker op i Skaalen, rørte i ti Minutter og kom i Tanker om, at Bedstemor aldrig brugte Margarine. Der maa ha' været godt med Smør i. Jeg skar en Pakke Smør over og rørte igen. Saa kunde jeg ikke finde paa mere.

Det bankede paa Køkkendøren. Datteren var sendt ud som Stafet.

— Skal vi ikke hjælpe dig, Farmand? Mor siger, du er stædig og hellere maa la' være at lave Bedstemors Boller.

— Hils hende og sig, at hun skal faa Boller, der siger Sparto til alt, hvad hun har set i den Retning. Vær saa venlige at holde jer lidt i Baggrunden, mens jeg arbejder.

Hun trak Næsen til sig, og jeg prøvede at mane Bedstemors Boller frem. De laa og raslede langt inde i Baghovedet. Runde og glinsende — og meget pikante i Smagen. Endelig kom jeg i Tanker om det. Ja, naturligvis. Der er Ting her i Verden, der ligger saa lige for, at man fuldstændig overser dem. Bedstemors Boller var jo baade pikante og stærke i Smagen. Og det var *ikke* Jordbær-syltetøjets Skyld. Pludselig saa jeg det hele for mig.

Først rørte jeg Gær ud, saa satte jeg Palmin over Ilden. Derpaa rullede jeg Boller, saa Hænderne næsten blev rene, og derpaa

tvang jeg en Klat Syltetøj ind i hver Bolle. Det var næsten, som jeg hørte min kloge, gamle Bedstemor sige: »Ja, ja, min Dreng, men husk nu det vigtigste«. Da Palminen havde naaet sin ypperste Bobling, kastede jeg et Brev Paprika i.

*

Nu stod jeg lidt for at se paa Vædsken. Jeg holdt Øje med én bestemt Bolle. Det er interessant at følge, hvordan Naturens Kræfter udfolder sig. Om lidt vilde Bollen svulme og vokse med en Kraft, som intet Menneske kunde sætte sig op imod. En sær Tanke. Hvor lidt vi Mennesker dog formaar selv i en Atomtid ...

Hør, hvor blev den Bolle af?

Jeg stirrede og pirkede lidt i Gryden med Sleven. Hvor var de andre? Alle Bedstemors Boller var pludselig blevet væk. Det var som Pokker. Skulde der være Hul i Gryden? Fat i Grydelapperne. Gryde ned. Hurtig Undersøgelse. Der var ikke noget Hul. Men Bollerne var borte. Samtidig fik jeg Øje paa en Røgsøjle, Som var ved at udvikle sig. Jeg slukkede, men Søjlen fortsatte lidt endnu. Den lugtede blanket og spredte sig oppe under Loftet. Jeg smækkede et Vindue op. Nu gjaldt det for alt i Verden om, at Kvinderne blev holdt ude fra Køkkenet foreløbig.

Jeg kom slentrende ind hos dem.

— Hvordan gaar det? spurgte Konen, er der Gang i Bedstemors Boller?

— Ja, de breder sig fint ... du, hvad jeg ville sige, hvis nu noget er blevet lidt for lindt, saa er det Mel, der skal i, ikke?

— Jo, eller en Smule Kartoffelmel.

— Godt. Saa forstyrer vi ikke hinanden mere, vel. I bliver herinde, indtil jeg kalder.

Jeg sprang tilbage, ledte efter Kartoffelmelet og fandt det ende-

i Rekvisitrummet. Maaske skulde man nøjes med en halv Posefuld? Jeg rørte det ud i Gryden og rullede nye Boller. Frisk Jordbærsyltetøj indeni. Jo, nu var der Fasthed over Bedstemors Boller. Men mærkeligt nok blev de ikke større af at koge i Palminen, og den hvide Farve havde svært ved at forsvinde. Men de saa pæne ud, runde og glatte.

— Saa er de færdige, raabte jeg. I maa godt komme!

*

Jeg serverede dem lunkne. Det gjorde Bedstemor altid. Bollerne var noget haarde i det, men det lykkedes da min Kone at faa Hul paa en. Hun tog en Mundfuld og spyttede straks ud.

— Hvad i Alverden ... det smager som Paprika.

— Bedstemor ... begyndte jeg.

Saa skulde Datteren prøve. Men nu var Bollerne blevet kolde. Og nu var de overhovedet ikke til at faa Hul paa. Vi asede en Stund med dem, men de smuttede rundt paa Tallerknerne — og ud paa Bordet. Een af dem røg paa Gulvet. Det lød, som om den var af Jern.

Saa hentede jeg Hammeren og slog Hul. Kuglen splintredes med et Brag. Tilbage paa Bordet laa en lille sveden Klat Syltetøj.

— Det er det haardeste Mel, jeg har været ude for, sagde min Kone. Hvor fandt du det?

— I Rekvisitrummet.

Da lo de begge deres onde, høje Latter.

— Jeg har hørt meget om din Bedstemor i de tyve Aar, vi har været gift, sagde min Kone, og jeg tror, hun var noget af en Personlighed. Men er du nu helt sikker paa, hun bagte Boller af GIPS?

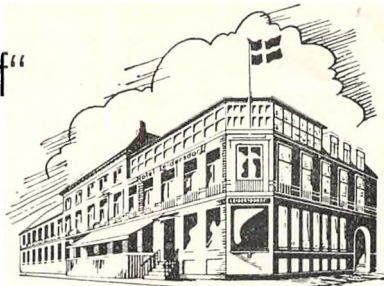
Ved 20. Aargang af »Jul i Nordsjælland« siger vi Tak til vore Læsere, paa Gensyn og
GODT NYTAAR

Hotel
„Leidersdorff“

HILLERØD

✱

TELEFON 38

Se den nye Dreng-Afdeling

Aage Løkke
FREDERIKSVÆRK

Telefon 345 — en god Forbindelse i Tøj

Sv. Aa. Olsen & Co.

Blikkenslagere . Aut. gas- og vandmestre

INSTALL. AF W. C. OG BADEANLÆG
AUTOMATISKE PUMPEANLÆG OG ELEKTR. VAND-
VARMERE . OLIEFYR

Nørregade 47, Frederiksværk

Telefon 585

Baade til Jul og til Nytaar,
ja, Aaret rundt, De faar
altid fine Varer hos LARSEN:
Flæsk og Kød, Paalæg og Farsen —
aldrig forgæves hos os De gaar!

Sv. Erik Larsens

Slagter- og Viktualieforretning

Strandvej 17 . Frederiksværk . Telf. 254

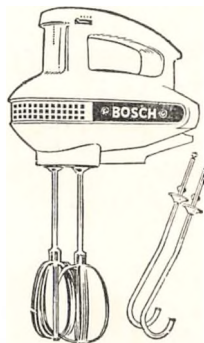
Gustav Lilja Petersen

TØMRERMESTER

Nørregade 44 . Frederiksværk . Telf. 346

Tømrer- og Snedkerarbejde af enhver Art
udføres saavel i Byen som paa Landet

Lad os tale om det!

Lettere Køkkenarbejde med

BOSCH-Hurtigpisker

PISKER - MOSER - RØRER
ÆLTER - MIXER Kr. 148,00

AGENDA-UDSTYR

Torvet . Frederiksværk . Tlf. 515

Lukket Keglebane

Smaa, lette Retter

Madkurve
kan medbringes

Frederiksværk Kro

(Laur. Mathiesen)

Torvet

TELEFON 85

Grimstrup
Andels-Kartoffelmelsfabrik

pr. Ølsted

TELEFON ØLSTED 15

Thrifty's Guld-Kartoffel
Kamos Minut Kartoffelmos

OIL-O-MATIC

Oliefyr

sejrer stort ude i Verden

Frederiksværk Smede- og Maskinværksted

W. Larsen . Tlf. Fr.værk 95 og 467 . Fredens Allé 7

Vagn Nielsen

STATSAUT. SKIBSMÆGLER

FREDERIKSVÆRK

Telegram-Adresse: »Neslein« . Telefon 185

ARNE HENRIKSEN

Tømrermester — Maskinsnedkeri

Karsemose

Telefon Frederiksværk 97

Ogsaa alt vedrørende Sommerhuse

SPAREKASSEN FOR FREDERIKSVÆRK OG OMEGN

Frederiksværk Tlf. 340 . Hundested Tlf. 34 . Liseleje Tlf. 251

Indlaan ca. 25 Millioner

INDLAAN - UDLAAN

Boksanlæg . Sparebøsser . Døgnbox

ALLE SPAREKASSEFORRETNINGER UDFØRES

IFISK

er en god og sund Spise

Friske Varer - Billige Priser

★

Hans Rasmussen

Fiskehuset . Nørregade 5 . Frederiksværk . Telefon 855

GRAND HOTEL FREDERIKSVÆRK

Telf. 8

•

V. A. HANSEN

STORT UDVALG I *Vine og Cigarer*

Frederiksværk Materialhandel

CARL HANSEN

Tlf. 26

Aug. Højrup

FREDERIKSVÆRK . TELEFON 269

Julegaver til hele Familien

★

Viggo Svendsen

Urmager — Guldsmed — Optiker

Frederiksværk . Telefon 201

HARALD KORSGAARD PETERSEN Slagter- og Viktualieforretningen

Standvej 96, Frederiksværk (ved
Staalvalseværket) - Telefon 626

*Prøv vor hjemmelavede Medister,
den er lavet af Flæsk og ikke af Klister.*

Alle vore Varer er gode, friske og delikate.

Een Gang Kunde — altid Kunde.

--- **Alt**

elektrisk

**Smukke Bordlamper . Moderne Lampetter
Alt i El-Køkkenudstyr . Brødrister og Strygejern**

KNUD LØTH

aut. Installatør

Tlf. Frederiksværk 177 — Nørregade 20

KOSMORAMA

FREDERIKSVÆRK

Telefon 455

BANKEN

FOR

FREDERIKSVÆRK OG OMEGN

AKTIESELSKAB

Køb Manufakturvarer

hos

Fa. **KNUD** ANDERSEN

Nørregade 13 . Frederiksværk
Telefon 107

MIMOSA Jernbanegade 14
(WERNER JENSEN)

Frederiksværk . Telefon 234

Frugt . Grønt . Blomster

KNUD V. ERNERS
BAGERI OG CONDITORI

Nørregade 23 . Frederiksværk . Tlf. 62

Hotel Strandborg
FREDERIKSVÆRK . TLF. 293

✱

De smaa Haver med god og billig Mad
Hyggelige Værelser med Centralvarme

Einer Petersen

CHR. PEDERSEN
FREDERIKSVÆRK FLYTTE- OG
VOGNMANDSFORRETNING

samt Brændselshandel

*

Strandvej 4

Telefon 520

✱ *Udsøgte Vine fra*

Den gamle
Røbmandsgaard

P. BJØRNSBÆK-OLSENS VINHANDEL . FREDERIKSVÆRK

A S
Frederiksværk
Trælasthandel

TRÆLAST . BYGNINGSARTIKLER

MØRTEL . STØBEGODS . BRÆNDSEL

HAVNEVEJ 7 og 11 — Tlf. 6 (3 Ledninger) og 12 — C. V. BERNTSEN

Joh. Reitzel & Co.

MURERMESTRE

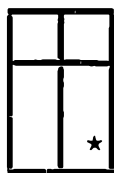
Frederiksværk

Telefon 49 og 587

Poul
LIEBERKIND

Telefon *17

Gennem Generationer det rigtige Indkøbssted for gode
Manufakturvarer af enhver Art

Glarimester H. Andersen

FREDERIKSVÆRK - TLF. 367 - TLF. 223

NØRREGADE 24

TLF. 64

H. ANDREASEN
FREDERIKSVÆRK

ISENKRAM - GLAS - PORCELEN - UDSTYR - SPORT

Stort Udvalg i Julegaver til hele Familien

**Frederiksværk Dampvaskeri
og kemiske Tøjrensning**

G. LARSEN

TELEFON 18

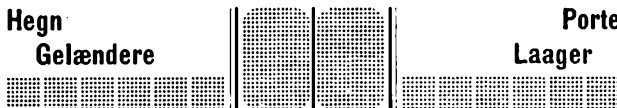
Den gamle Smedie

J. THISTEN-NIELSEN

Frederiksværk - Tlf. 556

Hegn
Gelændere

Porte
Laager

Alt i Kleinsmedearbejde

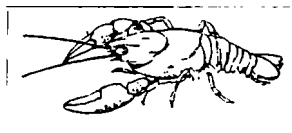
VALD. SCHMIDT

Fiskehandler

FREDERIKSVÆRK FISKEFORSYNING

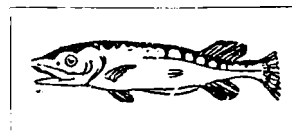
JERNBANEGADE 14

TELEFON 500

Alt i Fiskekonserves . Kvalitetsmærker

Altid Aarstidens fineste Fiskesorter

Tlf. Nr. 2 og 288

HOTEL FREDERIKSVÆRK

~ ~ Torvet ~ ~

Nye, moderne Værelser med varmt og koldt Vand hele Aaret. Telefon paa alle Værelserne
SMUKKE SELSKABSLOKALER

Have-Terrasse

Hver Dag Aaret rundt nystegte Frederiksværk-Aal

Bernh. Hansen

Statsautoriseret Revisor
Carl Johansen

Vesterbrogade 19   København V   Telefon Hilda 250

trælles **stadigvæk** den første Fredag i hver Maaned
i Frederiksværk paa Frederiksværk Bogtrykkeri fra
Kl. 10.12 og efter Aftale. Telefon Frederiksværk 285

*Fornuftige Julegaver!
Fikse Julegaver!*

KORT SAGT: JULEGAVER FRA

JENS HOLTEGAARD

Frederiksværk . Tlf. 83

Vi hjælper Dem altid paa Gled, hvis De mangler Ideer

Osvald Kraft

Smedie og Maskinværksted
Nørregade 58 - Frederiksværk

Centralvarme og Oliefyre

Telefon 422 og 366

CHR. OLSEN

Tømrermester
Maskinsnedkeri
Nørregade 52
Frederiksværk
TELEFON 131

Frederiksværk

Bogtrykkeri

Etableret 1924

ALF JENSEN
GODTHAABSVEJ 4 A
TELEFON 285*

Den
RIGTIGE

Ur- og Guldsmedeforretning

S. P. Løkke & Søn

URMAGER OG GULDSMED
FREDERIKSVÆRK
T.LF. 286

Holger R. Poulsen

- ★ Møbler   SNEDKERMESTER
- ★ Kontor- og   Nørregade 14, Frederiksværk
- Butiksinventar   Tlf. 232
- ★ Bygningsarbejde
- ★ Gulvbelægning
- ★ Nyt og Reparationer

H. Nobel
NOBEL

TØMMERHANDEL

FREDERIKSVÆRK

TELF. *70

**TRÆLAST
BYGNINGSARTIKLER
BETONVARER**

Brdr. A. og P. Møller

aut. Installatør

GODTHAABSVEJ

Tlf. Frederiksværk 415

LYNGBLIK

Tlf. Liseleje 476

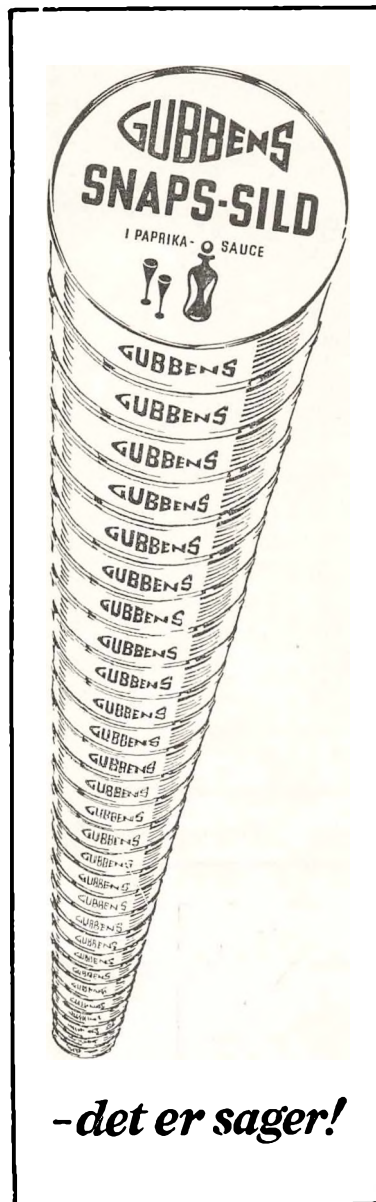
**Køb Deres
Gasolie - Diesellole
Petroleum**

i

Hundested Kulimport A/S

◆ Telf. Hundested 200 - Frederiksværk 200 ◆

Overalt i Nordsjælland

**Chr. F. Stæhr,
Restaurant „Heidelberg“,**

Studivestergade 31, København

Telf. Central 10.620

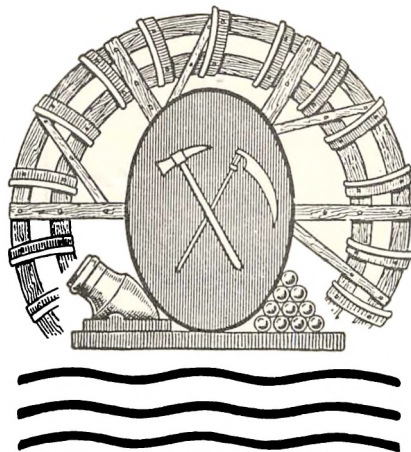

Sommer: »Granheim«, Asserbo

HÆRENS KRUDTVÆRK
FREDERIKSVÆRK

JAGTPATRONER

AKTIESELSKABET

HILLERØD OG OMEGNS BANK

Slotsgade 16 . Hillerød

Telefon 1300

Aktiekapital og Reserver Kr. 4.100.000

Stiftet 1898

Laan ydes mod Pant i saavel By- som Landejendomme

Indskud modtages paa Bankbog

Filialer: Fredensborg, Græsted, Skævinge

Kai B. Christiansen

MURERMESTER

TLF. 262

LISELEJE

SIGURD HENRIKSEN
TØMRERMESTER

St. Lyngby - Telefon Arresø 115

Alt vedrørende Tømrer- og Snedkerarbejde
Nyt saavel som Reparationer

:: Herunder ogsaa alt vedrørende Sommerhusbyggeri ::

Tilbud og Overslag uden Forbindende

DRONNINGHOLM

Tlf. Frederiksværk 229

Skønneste Beliggenhed ved Arresø
Prøv vor billige, men 1. Kl.s Frokost
og Kaffe med hjemmebagt
Madkurve kan medbringes

HELSINGE **B**OGHANDEL

P. Schwartz Sørensen

TELEFON 1
OSTERGADE 19

*

Viggo Jørgensen

Handelsgartner

Vestergade 3 :: HELSINGE :: Tlf. 223 - 201

BLOMSTER - GRØNT - FRUGT

Smukke Buketter og Sammenplantninger
Største Udvalg i Julekranse

Spar

Spar **ekasse**

Spar **ekassebog**

Spare-og Laanekassen
FOR FREDERIKSSUND OG OMEGN

TAG OGSAA OM VINTEREN

med

Frederiksværkbanen

* * *

Cykler. Radio. Fjernsyn

Støvsugere

Symaskiner

Grammofon-Plader

Autocykler

Salg og Service

FØRENDE MÆRKER

*

Hans Blom

Helsingø . Tlf. 71

Til Hverdag og Fest
faar De bedst
alt i baade varmt og koldt —
gør derfor Holdt

HOS

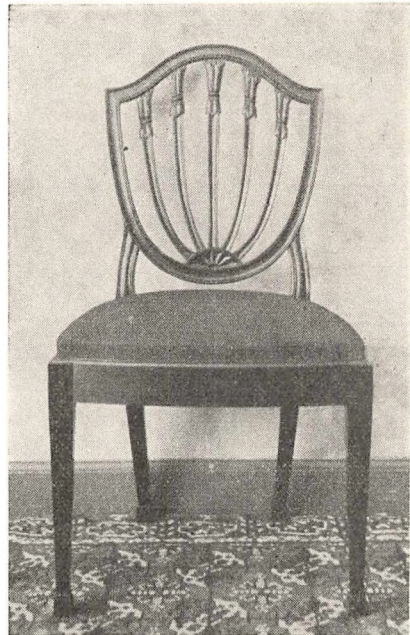
Slagtermester **Jacob Lyng Madsen**

Østergade 17 HELSINGE Telefon 34

Kød - Flæsk - Paalæg

FIN KVALITET :-: STORT UDVALG

Møbler
i
klassisk
Stil

og
det bedste
af det
moderne

Borella-Hansen & Co.

Hillerød Telefon 598

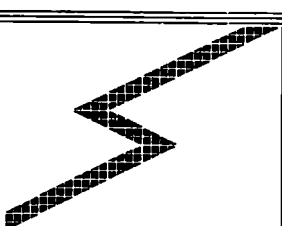
EFFO

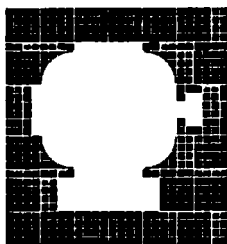
Andelselskabet
Elektricitetsforsyningen
for Frederiksværks Omegn

leverer Strøm til Lys, Kraft og Varme til følgende Sogne:

Torup, Melby, Kregme, Vinderød, Lille Lyngby, Strø, Græse, Sigerslevvester, en Del af Slangerup Landsogn og Tibirke og Ramløse Sand

OVER FØLGENDE TRANSFORMATORSTATIONER:

1. Hundested, 2. Lynæs, 3. Torpmagle, 4. Torup, 5. Melby,
  6. Evetofte, 7. Vinderød, 8. Brederød, 9. Kregme, 10. Hundested
  - Havn, 11. Ullerup, 12. Strøllille, 13. Strø, 14. Sigerslevøster,
  15. Sigerslevvester, 16. Græse, 17. Hørup, 18. Store Lyngby,
  19. Meløse, 20. Hald, 21. Hundested Isværk, 22. Hundested
  - Motorfabrik, 23. Vinderød Enghave, 24. Støverled, 25. Hundested Vandværk, 26. Asserbo, 27. Liseleje, 28. Tollerup, 29. Kikhavn, 30. Nødebo Huse, 31. Sverkildstrup, 32. Lynæs Vandværk, 33. Søndergade, Lynæs, 34. Vinderød By, 35. Auderødlejren, 36. Hvide Klint, 37. Lille Kregme, 38. Classens Dige, 39. Lindebjerg, 40. Lille Carlsminde, 41. Tibirke Sand, 42. Skovbo, 43. Asserbohus, 44. Carls gave, 45. Lynæs Havn,
  46. Pileallé, Hundested
-

*Tal om
Deres
pengesager...*

... med

**FREDERIKSBORG AMTS
SPARE- OG LAANEKASSE**

SLØTSGADE 46 . TELEFON 78 (5 ledninger)
Kontortid 9-15, lørdag 9-12.30, fredag tillige 17-18

Afdelinger over hele Nordsjælland